

D Ő V O D O V Ā S P R Ā V A

B. Osobitná časť

K preambule

Preambula zdôrazňuje východiská právnej úpravy oblasti riešenia zmeny klímy, ktoré predstavujú základ a odôvodnenie potreby prijatia zákona o zmene klímy. Sú to najmä:

Slovenská republika vníma zmenu klímy ako naliehavý globálny problémom s environmentálnymi, sociálnymi a ekonomickými dopadmi, a preto sa navrhovaným zákonom má zintenzívniť úsilie v boji proti zmene klímy, a to prostredníctvom dôsledného vykonávania Parížskej dohody s cieľom udržať rast globálnej teploty pod úrovňou 2 °C v porovnaní s pred industriálnym obdobím, a vynaložiť úsilie na obmedzenie zvýšenia teploty na 1,5 °C, čo by významne znížilo riziká a nepriaznivé dôsledky zmeny klímy.

Návrh zákona komplexne upravuje mechanizmus napĺňania záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z medzinárodných dohôd a právnych predpisov Európskej únie v oblasti riešenia zmeny klímy a mechanizmus kontroly ich napĺňania. Stanovuje dlhodobý záväzný cieľ a ciele Slovenskej republiky v oblasti riešenia zmeny klímy a upravuje pôsobnosť orgánov štátnej správy, subjektov územnej samosprávy, ako aj práva a povinnosti právnických osôb a fyzických osôb pri ochrane klimatického systému a napĺňaní dlhodobého záväzného cieľa a klimatických cieľov stanovených návrhom zákona.

Slovenská republika kladie na prvé miesto ochranu svojich občanov, čím prispieva k medzinárodnému úsiliu zameranému na spomalenie klimatickej zmeny a zelenú transformáciu hospodárstva. Hoci sa Slovensku medzi rokmi 1990 a 2020 podarilo znížiť emisie skleníkových plynov (bez započítania záchytovej zložky zo sektora využívajúceho pôdu) o takmer 50 %, náročnejšia časť našej cesty smerom ku klimatickej neutralite je stále pred nami. Túto skutočnosť potvrdzujú aj správy podávané UNFCCC a EK napr. 8. národnej správy SR o zmene klímy k dispozícii na stránke SHMÚ - <https://oeab.shmu.sk/app/cmsSiteBoxAttachment.php?ID=134&cmsDataID=0> (kapitola 4 – informácia o národnej inventúre skleníkových plynov).

Legislatívne sa zakotvuje účel všetkých politík a opatrení prijímaných v oblasti riešenia zmeny klímy, ktorým je hlavne ochrana života a zdravia ľudí, ekosystémov a biodiverzity, hodnôt a majetku, podpora udržateľnej produkcie potravín a udržateľnej ekonomiky, postavených na princípoch obehového hospodárstva.

Okrem tohto zákona sa zmena klímy rieši aj inými nástrojmi, prostredníctvom zákona č. 414/2012 Z. z. v znení neskorších predpisov, ktorý upravuje systém obchodovania s emisnými kvótami, prostredníctvom osobitných predpisov, ktoré patria do kompetencie ministerstiev o ostatných ústredných orgánov štátnej správy orgánov štátnej správy podľa § 16 a § 17, a ktoré pomáhajú napĺňať klimatické ciele tohto zákona, ako aj prostredníctvom

všetkých opatrení orgánov verejnej správy, ktoré pomáhajú naplňať klimatické ciele tohto zákona a ďalšie nástroje v ich kompetencii a pôsobnosti.

Preambula zdôrazňuje významnú úlohu občianskej spoločnosti (občania, komunity a pod.), preto bude Slovenská republika podporovať zapojenie verejnosti pri riešení problematiky zmeny klímy v súčinnosti so šírením osvetu tejto problematiky.

V tomto smere je zákon základnou právnou úpravou v oblasti riešenia zmeny klímy. Iné zákony, na ktoré sa odkazuje v tomto návrhu zákona sú vo vzťahu k navrhovanému zákonu v právnom vzťahu osobitných právnych úprav, ktoré majú prednosť pred navrhovaným zákonom v duchu právnej zásady *lex specialis derogat legi generali*.

K č. I základné princípy

Základným princípom (pilierom) týchto ustanovení je ochrana klimatického systému zeme, ktorý je verejným záujmom. Z tohto ustanovenia vyplýva povinnosť pre všetky orgány verejnej správy, právnické osoby aj fyzické osoby. Každý by mal mať právo na prístup k aktuálnym vedecky podloženým informáciám o vývoji klimatického systému Zeme“

Zdôrazňuje sa nevyhnutnosť a potreba prijímať ďalšie mitigačné a adaptačné opatrenia vrátane opatrení na zvýšenie počtu záchytov skleníkových plynov a ich rezervoárov uprednostňovaním prírode blízkyh riešení a obnovy ekosystémov. Ochranou prírody, biodiverzity a krajiny a ich manažmentom, najmä prírode blízkyh opatreniami a riešeniami dokážeme predchádzať jej negatívnym dopadom zmeny klímy, najmä na znižovanie emisií z odlesňovania a degradácie lesov, mokradí, pôdy ako zvyšovanie zásob uhlíka v nich. Riešenia blízke prírode, ktoré pomôžu dosiahnuť odolnosť proti zmene klímy a chrániť ekosystémy (napr. prírode blízke obhospodarovanie lesov, prírode blízke protipovodňové opatrenia – revitalizácia vodných tokov, mokradí, ekologické poľnohospodárstvo a pod.)

Taktiež pri prijímaní a nastavovaní politík v oblasti riešenia zmeny klímy, ktoré majú umožniť spravodlivý prechod ku klimaticky neutrálnej spoločnosti musia byť prijímané v súlade s princípmi (konceptom udržateľného rozvoja, prevencie, predbežnej opatrnosti, znečisťovateľ platí, energetickej efektívnosti, výrazne nenarušiť, integrácie, princípmi obehového hospodárstva a spravodlivej transformácie, potrebami adaptácie na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy a princípom technologickej neutrality). Tieto princípy vychádzajú z osobitných právnych predpisov.

Poslednou zásadou návrhu zákona je zákaz znížiť klimatické ciele (dlhodobý klimatický cieľ, klimatické ciele a sektorové klimatické ciele), z dôvodu aby boli splnené ciele stanovené Parížskou dohodou a nariadením (EÚ) č. 2021/1119 z 30. júna 2021, ktorým sa stanovuje rámec na dosiahnutie klimatickej neutrality. Aj podľa tohto nariadenia EÚ, ak by došlo k situácii, že opatrenia na úrovni Únie ale aj na vnútroštátnej úrovni členských štátov nebudú primerané na dosiahnutie klimatickej neutrality alebo dostatočné na dosiahnutie pokroku k tomuto cieľu, je možné sprísniť klimatický cieľ Únie pri znižovaní emisií skleníkových plynov do roku 2030, ako aj vytýčenie trajektórie.

Pokiaľ by sa klimatické ciele stanovené týmto zákonom znižovali, nebolo by možné dosiahnutie klimatickej neutrality do roku 2050, a bolo by ohrozené aj splnenie cieľa EÚ znížiť do roku 2030 emisie skleníkových plynov aspoň o 55 %. Tento cieľ predstavuje zníženie emisií

skleníkových plynov bez započítania záchyto, So započítaním záchyto sa stanovuje 60 % cieľ zníženia čistých emisií, tzv. net emisie skleníkových plynov v porovnaní s úrovňou v roku 1990, pričom sa uprednostní rýchle a predvídateľné zníženie emisií a zároveň zintenzívni ich odstraňovanie prirodzenými záchyty.

K § 1 Predmet zákona

V prvom odseku sa uvádza cieľ zákona, ktorým bude stanoviť mechanizmus naplňania záväzkov Slovenskej republiky v oblasti riešenia zmeny klímy, ktoré vychádzajú z medzinárodných dohôd a práva EÚ, ku ktorým sa Slovenská republika zaviazala.

Okrem tohto mechanizmu návrh zákona ustanoví dlhodobý klimatický cieľ Slovenskej republiky a ďalšie ciele (ďalej len „klimatické ciele“) v oblasti riešenia zmeny klímy vrátane mechanizmu kontroly naplňania klimatických cieľov, ktoré sú bližšie definované v jednotlivých ustanoveniach návrhu zákona. Prostredníctvom posilnenia adaptácie a mitigácie na zmenu klímy, ako aj navrhovanými opatreniami sa pristúpi k riešeniu zmeny klímy a ich dopadov, ktoré ohrozujú celú Zem vo všetkých oblastiach kvality života.

V druhom odseku sa vymedzujú oblasti predmetu zákona, ktorým je predovšetkým legislatívna úprava povinností orgánov verejnej správy, fyzických osôb a právnických osôb, ktoré vykonávajú podnikateľskú činnosť podľa osobitného predpisu podľa § 2 ods. 2 Obchodného zákonníka (ďalej len „povinné osoby“), pri zabezpečení plnenia medzinárodných záväzkov a práva EÚ upravujúceho problematiku zmeny klímy, klimatické ciele, plnenie záväzkov v oblasti riešenia zmeny klímy, mechanizmus kontroly, národný inventarizačný systém pre politiky, opatrenia, sledovanie emisií skleníkových plynov a ich záchyto, zriadenie a pôsobnosť Rady pre klimatickú zodpovednosť (ďalej len „rada“), korekčný mechanizmus pre sektory mimo EÚ ETS, a zodpovednosť za porušenie povinností podľa tohto zákona.

Vyššie uvedené oblasti neboli riešené v súčasne platných právnych normách, a preto sú zadefinované a popísané v jednotlivých ustanoveniach návrhu zákona.

Z tretieho odseku vyplýva, že emisie v sektoroch, ktoré spadajú pod EÚ ETS sú upravené osobitným predpisom, ktorým je zákon č. 414/2012 Z. z. o obchodovaní s emisími kvótami v znení neskorších predpisov. Taktiež v tomto odseku sa upresňuje, že ustanovenie o emisiách fluórových skleníkových plynov sú stanovené osobitným zákonom alebo osobitným predpisom, ktorým je Nariadenie EP a Rady č. 517/2014 o fluorovaných skleníkových plynov v platnom znení.

Je potrebné uviesť, že zároveň platia ustanovenia aj iných právnych predpisov v gescii iných ministerstiev, ktoré napomáhajú naplňať ciele tohto zákona. Sú to napr. zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov; zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení zákona č. 517/2022 Z. z., zákon č. 555/2005 Z. z. o energetickej hospodárnosti budov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 305/2018 Z. z. o chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

K § 2 Vymedzenie základných pojmov

Dlhodobým cieľom návrhu zákona je dosiahnutie klimatickej neutrality, preto jeho potrebné vymedziť medzi základnými pojmami. Klimatickou neutralitou rozumieme rovnovážny stav medzi vyprodukovanými emisiami skleníkových plynov a ich odstraňovaním (záchytnom). Vo všeobecnosti povedané klimatickú neutralitu je možné si predstaviť ako dosiahnutie rovnováhy: Emisie skleníkových plynov napr. oxid uhličitý alebo metán, by mali byť v rovnakom meradle pohlcované z atmosféry do tzv. prírodných rezervoárov, ktoré pohlcujú uhlík. Aby boli dosiahnuté čisté nulové emisie, musia byť všetky emisie poškodzujúce klímu odstránené z ovzdušia.

Pojmom „Zmena klímy“ sa považuje štatisticky významná a dlhodobá zmena klimatických charakteristík, vypočítaná z 30-ročných alebo dlhších období v klimatických pomeroch spôsobená priamo alebo nepriamo ľudskou činnosťou, ktorá je pozorovaná navyše okrem prirodzených klimatických zmien. Kratšie trvajúce štatisticky významné zmeny sa nazývajú premenlivosť (variabilita) klímy. Hlavnou príčinou zmeny klímy je spaľovanie fosílnych palív, napr. ropy, uhlia a zemného plynu, ktoré do atmosféry uvoľňujú skleníkové plyny, k ich šíreniu prispievajú aj ďalšie ľudské činnosti, napr. poľnohospodárstvo a odlesňovanie. Zmena klímy je totožná s klimatickou zmenou t. j. jednotné číslo. V prípade množného čísla sa jedná o zmeny klímy prirodzeného charakteru.

V návrhu zákona sa za potrebné považuje zadefinovať aj klimatické zmeny, ktorými sa označujú zmeny klímy prirodzeného charakteru, ktoré sú spôsobené najmä zmenami slnečnej aktivity a inými astronomickými faktormi, sopečnými erupciami, zmenami cirkulácie atmosféry a oceánov, zmenami tvaru a polohy kontinentov.

Klimatickým systémom, ktorého k ochrane návrh zákona zaväzuje sa považuje systém pozostávajúci z piatich hlavných zložiek: atmosféry (vzdušný obal zeme), hydrosféry (voda na zemi), kryosféry (sneh a ľad na zemi), litosféry, pedosféry (vrchná časť zemskej kôry), biosféry (život na zemi) a vzájomných vzťahov medzi nimi.

Právo EÚ, aj mnohé strategické dokumenty súvisiace so zmenou klímy (Nízkouhlíková stratégia rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030, s výhľadom do roku 2050, Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021 – 2030, Akčný plán pre implementáciu Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy) operujú s pojmom klimatickej neutrality, a preto je potrebné zakotviť aj tento pojem, pod ktorým rozumieme rovnovážny stav medzi produkciou emisií skleníkových plynov a ich odstraňovaním, čím sa dosiahne nulová bilancia emisií skleníkových plynov.

V súvislosti s oblasťou riešenia zmeny klímy sa stretávame s pojmami adaptácia na zmenu klímy a mitigácia na zmenu klímy. Tie dva pojmy sú prepojené, adaptáciou návrh zákona rozumie prispôbovanie prírodných alebo sociálno-ekonomických systémov prebiehajúcej alebo očakávanej zmene klímy, s cieľom znížiť zraniteľnosť a možné nepriaznivé dôsledky, zvyšovať odolnosť voči zmene klímy, adaptívnu kapacitu a zvyšovať využívanie súčasných alebo predpokladaných pozitívnych dôsledkov zmeny klímy. Mitigáciou návrh zákona rozumie zmierňovanie zmeny klímy prostredníctvom politik a opatrení, ktoré sú

zamerané na zníženie emisií skleníkových plynov zo zdrojov alebo zväčšenie záchytov skleníkových plynov.

Nepriaznivými dôsledkami zmeny klímy navrhovaná úprava rozumie zmeny v životnom prostredí alebo biotope vyplývajúce zo zmeny klímy, ktoré majú nepriaznivé škodlivé účinky na zloženie, pružnosť alebo produktivitu prirodzených alebo riadených ekosystémov alebo na fungovanie sociálno-ekonomických systémov, na zdravie a priaznivé životné podmienky ľudí. Definíciu niektorých základných pojmov (biotop, ekosystém, rezervoár a pod.) najmä vo vzťahu k ochrane prírody a krajiny vychádzajú z definícií základných pojmov v § 2 ods.2 zákona 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

K danej téme sú dostupné odborné štúdie, ktoré sú publikované a verejne dostupné napr. Medzivládny panelom o zmenu klímy, <https://www.ipcc.ch/2022/02/28/pr-wgii-ar6/>, posledná zverejnená 6 správa je k dispozícii na <https://www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-cycle/>. Zverejnená správa zdôrazňuje aj to, aké dôležité je bojovať proti obom vzájomne prepojeným krízam, ktorým čelíme: klimatickej kríze a kríze ekosystémov. Iba ochranou a obnovou ekosystémov, od ktorých priamo závisí prežitie ľudstva, môžeme zvýšiť ich odolnosť voči globálnemu otepľovaniu. Napr. vzťah medzi biodiverzitou a zmenou klímy je možné nájsť na stránkach Medzivládneho panelu o biodiverzite a ekosystémových službách https://zenodo.org/record/5101125#.Y_ePk3bMKUk.

Adaptívnou kapacitou rozumieme potenciál, resp. schopnosť systému reagovať a prispôbiť sa dopadom zmeny klímy prostredníctvom vyrovnania sa s negatívnymi dôsledkami, minimalizovaním rozsahu a výskytu možných škôd, či využitia nových príležitostí, ktoré zmena klímy so sebou prináša.

Emisie skleníkových plynov sú zadefinované ako uvoľňovanie skleníkových plynov v dôsledku ľudskej činnosti a sú vyjadrené v tonách ekvivalentu oxidu uhličitého, pričom tonou ekvivalentu oxidu uhličitého je jedna metrická tona oxidu uhličitého (CO₂) alebo také množstvo akéhokoľvek iného skleníkového plynu, ktoré má ekvivalentný potenciál globálneho otepľovania.

Skleníkové plyny sú zadefinované ako plynné látky spôsobujúce skleníkový efekt. Patrí k nim oxid uhličitý (CO₂), metán (CH₄), oxid dusný (N₂O), fluorid sírový (SF₆) a fluorid dusitý (NF₃), ako aj fluórované uhl'ovodíky (HFC) a plnofluórované uhl'ovodíky (PFC). Sú to v podstate emisie vznikajúce počas prírodných procesov i ľudských činností.

Skleníkové plyny sú zadefinované v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1999 z 11. decembra 2018 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, smernice Európskeho parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EÚ, 2012/27/EÚ a 2013/30/EÚ, smernice Rady 2009/119/ES a (EÚ) 2015/652 a ktorým sa zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 525/2013 a aj v metodických príručkách Medzivládneho panelu pre zmenu klímy - https://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2006gl/pdf/1_Volume1/V1_1_Ch1_Introduction.pdf

Fluórované skleníkové plyny sú fluórované uhl'ovodíky, plnofluórované uhl'ovodíky, fluorid sírový a ďalšie skleníkové plyny obsahujúce fluór alebo zmesi obsahujúce ktorúkoľvek z uvedených látok podľa nariadenia (EÚ) č. 517/2014 zo 16. apríla 2014 o fluórovaných skleníkových plynoch.

Fugitívne emisie sú emisie metánu z dopravy, z distribúcie zemného plynu a ropy, z ťažby, prepravy a spracovania palív. Inventarizácia emisií a záchytov skleníkových plynov a ich prekursorov je spracovávaná v súlade s medzinárodnými metodickými príručkami Medzivládneho panelu pre zmenu klímy. Metodika výpočtu emisií skleníkových plynov je možné nájsť na: <https://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2006gl/index.html>. V uvedených dokumentoch sa nachádzajú aj fugitívne emisie tj: <https://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2006gl/vol2.html> a https://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2006gl/pdf/2_Volume2/V2_4_Ch4_Fugitive_Emissions.pdf. Definícia je v zmysle https://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2006gl/pdf/0_Overview/V0_2_Glossary.pdf. Problematikou emisií metánu sa tiež zaoberá aj návrh nariadenia EP a Rady o znižovaní emisií metánu v odvetví energetiky, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2019/942.

Ďalej sa navrhuje zadefinovať ďalšie pojmy v oblasti riešenia zmeny klímy, ako sú záchyt, rezervoár, emisná inventúra skleníkových plynov, sektor, sektor mimo EÚ ETS, ročné pridelené emisné kvóty, orgán verejnej správy, zdroj.

Záchyтом rozumieme proces, činnosť alebo mechanizmus, ktorým sa z atmosféry odstraňujú skleníkové plyny alebo ich prekursory. So záchytní úzko súvisí pojem rezervoár, ktorý je súčasťou klimatického systému, kde sa ukladajú skleníkové plyny alebo ich prekursory.

Emisnou trajektóriou trajektória znižovania emisií skleníkových plynov, emisnou inventúrou skleníkových plynov je inventarizačná správa, ktorá opisuje skutočný stav vyprodukovaných emisií skleníkových plynov do ovzdušia na danom území.

Zdrojom miesto, kde prebieha proces alebo činnosť, pri ktorej sa uvoľňuje plyn spôsobujúci skleníkový efekt, aerosól alebo častice plynu do atmosféry.

Táto časť popisuje aj základné definície orgánov verejnej správy, ktorými sú ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy, orgány územnej a záujmovej samosprávy, právnické a fyzické osoby, ktoré rozhodujú v oblasti verejnej správy podľa osobitných predpisov. Definície týchto orgánov verejnej správy, vychádzajú z právnej úpravy v osobitných právnych predpisoch, a to najmä v zákone č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov, zákon č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy v znení neskorších predpisov, zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v znení neskorších predpisov, zákon č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov, prípadne zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.

Definície sektorov mimo EÚ ETS sa považuje sektor alebo kategória zdroja uvedená v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2018/842 z 30. mája 2018o záväznom ročnom znižovaní emisií skleníkových plynov členskými štátmi v rokoch 2021 až 2030, ktorým

sa prispieva k opatreniam v oblasti klímy zameraným na splnenie záväzkov podľa Parížskej dohody, a o zmene nariadenia (EÚ) č. 525/2013 (Ú. v. EÚ L 156/26 19.6.2018) (ďalej len „nariadenie (EÚ) 2018/842“) – ide o sektor energetiky vrátane dopravy a budov, priemyselné procesy a používanie rozpúšťadiel vrátane fluórovaných skleníkových plynov a používanie výrobkov, poľnohospodárstvo a sektor využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva a odpad. Tieto sektory a ich definície vyplývajú aj z definícií emisných kategórií podľa metodiky Medzivládneho panelu pre zmenu klímy (IPCC).

Ročnými pridelenými emisnými kvótami pre sektory mimo EÚ ETS sú ustanovené v nariadení (EÚ) č. 2018/842 a rozumejú sa nimi maximálne ročne povolené emisie skleníkových plynov na roky 2021 až 2031.

K § 3 Dlhodobý klimatický cieľ

Slovenská republika sa v Parížskej dohode spolu s ďalšími stranami prihlásila k cieľu udržať zvýšenie globálnej priemernej teploty výrazne pod hodnotou 2 °C v porovnaní s hodnotami predindustriálneho obdobia a vynaložiť úsilie na obmedzenie zvýšenia teploty na 1,5 °C v porovnaní s hodnotami predindustriálneho obdobia, čo by významne znížilo riziká a dôsledky zmeny klímy. Parížska dohoda bola ďalej konkretizovaná v tzv. Katovickom klimatickom balíčku, ktorý obsahuje podrobné pravidlá a usmernenia pre implementáciu Parížskej dohody.

Európska únia svoj záväzok z Parížskej dohody implementovala do právneho záväzku v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2021/1119 z 30. júna 2021, ktorým sa stanovuje rámec na dosiahnutie klimatickej neutrality a menia nariadenia (ES) č. 401/2009 a (EÚ) č. 2018/1999 (európsky právny predpis v oblasti klímy), (Ú. v. EÚ L 243/1, 9. 7. 2021), (ďalej len „Európsky klimatický predpis“). Obsahom tohto nariadenia je prijatie cieľa klimaticko neutrálnej spoločnosti do r. 2050, vytýčenie trajektórie ako tento cieľ dosiahnuť, príprava adaptačných plánov, zavedenie kontrolných mechanizmov ako pravidelné posudzovanie pokroku EÚ, pravidelné posudzovanie vnútroštátnych opatrení a mechanizmy, ktoré umožnia účasť verejnosti. V čl. 2 predmetného nariadenia je stanovené, že štáty sú povinné prijať potrebné opatrenia, vďaka ktorým bude možné vyššie uvedený cieľ dosiahnuť, a v čl. 4 je uvedené, že členské štáty budú zodpovedné za progres a zvyšovanie kapacity, budovanie odolnosti a redukovanie zraniteľnosti voči klimatickej kríze, a zároveň majú povinnosť pripraviť a implementovať stratégie a plány na proces mitigácie a adaptácie, ktoré umožnia kolektívne dosiahnuť cieľ klimaticky neutrálnej EÚ.

Na základe vyššie uvedeného sa stanovuje dlhodobý klimatický cieľ pre Slovenskú republiku, ktorým je čo najrýchlejšie dosiahnutie klimatickej neutrality Slovenskej republiky, do roku 2050. V rámci plnenia tohto dlhodobého klimatického cieľa sú orgány verejnej správy – orgány štátnej správy (ministerstvá, ostatné ústredné orgány štátnej správy, orgány samosprávy) ako aj povinné osoby povinné postupne znižovať emisie skleníkových plynov a zvyšovať ich odstraňovanie záchytnými tak, aby sa čo najrýchlejšie do roku 2050 dosiahla klimatická neutralita.

Zároveň, podľa tretieho odseku dlhodobým klimatickým cieľom Slovenskej republiky sa stáva dosiahnutie zápornej bilancie emisií skleníkových plynov, a to najneskôr od 1. januára 2055.

Posledný odsek stanovuje povinnosť orgánom verejnej správy zvyšovať adaptívnu kapacitu a zvyšovať odolnosť systémov na dopady zmeny klímy prostredníctvom redukcie zraniteľnosti a tak prispievať k udržateľnému rozvoju.

K § 4 Klimatické ciele

Klimatické ciele uvedené v tomto ustanovení sú stanované v súlade s Európskym klimatickým predpisom, ako aj s nariadením(EÚ) č. 2018/842. Ide o klimatické ciele, ktoré majú napomôcť k dosiahnutiu dlhodobého cieľa. Všetky ustanovené klimatické ciele sú aj v súlade s balíkom Fit for 55, predstaveným v júli 2021 – jeho cieľom je zosúladiť právne predpisy EÚ s cieľom do roku 2030.

Klimatické ciele podľa tohto ustanovenia sú nasledujúce:

Klimatickým cieľom pre Slovenskú republiku je cieľ zníženia emisií skleníkových plynov do roku 2030 o najmenej 55 % v porovnaní s ich úrovňou v roku 1990. Stanovený cieľ 55% zníženia emisií skleníkových plynov v porovnaní s rokom 1990 predstavuje zníženie emisií skleníkových plynov bez započítania záchytov. So započítaním záchytným sa stanovuje 60% cieľ zníženia čistých emisií, tzv. net emisie skleníkových plynov v porovnaní s úrovňou v roku 1990, pričom sa uprednostní rýchle a predvídateľné zníženie emisií a zároveň zintenzívni ich odstraňovanie prirodzenými záchytnými.

Nakoľko strednodobý cieľ zníženia emisií skleníkových plynov do roku 2030 o najmenej 55 % v porovnaní s ich úrovňou v roku 1990 sa vzťahuje pre všetky sektory národného hospodárstva, je rozčlenený nasledovne:

Do roku 2030 dosiahnuť redukciiu emisií skleníkových plynov 62 % porovnaní s ich úrovňami v roku 2005 v sektoroch, ktoré sú zahrnuté v systéme obchodovania s emisnými kvótami. Plnenie tohto cieľa v Slovenskej republike zabezpečí Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) prostredníctvom spoločného úsilia v povinných osôb, na ktoré sa vzťahuje osobitný predpis, ktorým je zákon č. 414/2012 Z. z. Stanovený cieľ sa dosiahne prostredníctvom výšky alokácie emisných kvót a úrovňou benchmarkov. Úroveň roka 2005 predstavuje overené emisie v systéme obchodovania s emisnými kvótami. K úrovni roka 2005 sa pripočítajú emisie roka 2005, ktoré boli ustanovené na základe komplexného preskúmania údajov v najnovších národných inventúrach za rok 2005 podľa čl. 4 nariadenia (EÚ) č. 2018/842. Úroveň referenčného roka sa môže zmeniť ako sa zmení metodika výpočtu napr. ak sa menia niektoré vstupné parametre pre projekcie skleníkových plynov napr. hodnota GWP (potenciál globálneho otepľovania). Preto je potrebné prepočítať spätne hodnoty v jednotlivých rokoch. Aj keď sa zmení hodnota referenčného roku nedôjde k zmene percentuálneho vyjadrenia redukčného cieľa. Zmeny sa vykonávajú na celom časovom rade konzistentne. Podľa tohto nariadenia EÚ s výhradou nástrojov flexibility stanovených, ktoré stanovujú články 5, 6 a 7 nariadenia (EÚ) 2018/842, úpravy podľa článku 10 ods. 2 tohto nariadenia a po zohľadnení akýchkoľvek odpočítaní vyplývajúcich z uplatňovania článku 7 rozhodnutia č. 406/2009/ES je povinný každý členský štát zabezpečiť, aby jeho emisie skleníkových plynov v žiadnom roku v období rokov 2021 až 2029 nepresiahli limit vymedzený lineárnou trajektóriou so začiatkom na úrovni jeho priemerných emisií skleníkových plynov v rokoch 2016, 2017 a 2018 určených podľa odseku 3 tohto článku a s

koncom v roku 2030 na úrovni limitu stanoveného pre daný členský štát v prílohe I k tomuto nariadeniu.

K možnosti zohľadnenia flexibilit v zmysle nariadenia 2018/842 bude ministerstvo v zmysle §5 ods. 7 pripravovať každoročne v rámci vyčíslenia sektorových cieľov.

Predmetné nariadenie stanovuje povinnosť Európskej Komisii prijať vykonávacie akty, ktorými stanoví ročne pridelené emisné kvóty na roky 2021 až 2030 vyjadrené v tonách ekvivalentu CO₂, ako sa uvádza v článku 4. Za účelom prípravy vykoná Komisia komplexné preskúmanie údajov v najnovších národných inventúrach za rok 2005 a obdobie rokov 2016 až 2018 predložených členskými štátmi podľa článku 7 nariadenia (EÚ) č. 525/2013.

Do roku 2030 ministerstvá podľa § 5 ods. 1 až 6 zabezpečia prijatie opatrení na dosiahnutie redukcie emisií skleníkových plynov o 22,7 % v porovnaní s ich úrovňami v roku 2005 pre sektory mimo EÚ ETS v súlade s nariadením (EÚ) č. 2018/842. Úroveň referenčného roka 2005 je stanovená podľa čl. 4 nariadenia (EÚ) č. 2018/842 na základe komplexného preskúmania údajov v najnovších národných inventúrach za rok 2022. Plnenie tohto cieľa je zabezpečené prostredníctvom orgánov verejnej správy, a to najmä ministerstiev, ostatných ústredných orgánov štátnej správy, ako aj orgánov územnej samosprávy. Úroveň referenčného roka 2005 sa môže meniť počas obdobia rokov 2021 – 2030. Blížšia špecifikácia bude zverejnená na webovom sídle ministerstva.

Plnenie tohto cieľa pre sektory mimo EÚ ETS zabezpečí navrhovaný zákon, a v ňom stanovené sektorové ciele pre sektory: cestná doprava, budovy, poľnohospodárstvo, sektor využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva, odpady a sektor priemyselné procesy a používanie rozpúšťadiel, vrátane fluórovaných skleníkových plynov. Práve dosiahnutie stanovených sektorových cieľov je predpokladom dosiahnutia cieľa redukcie emisií skleníkových plynov o 22,7 % v porovnaní s ich úrovňami v roku 2005, ktorý ukladá nariadenie (EÚ) č. 2018/842.

Posledný odsek stanovuje, že Slovenská republika dosiahne v roku 2030 množstvo čistých záchyto v sektore využívania krajiny, zmien vo využívaní krajiny a lesníctva vyššie o 504 000 ton ekvivalentu CO₂ v porovnaní s priemerom čistých záchyto v rokoch 2016-2018 v danej emisnej inventúre. Uvedené je v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/841 o začlenení emisií a odstraňovania skleníkových plynov z využívania pôdy, zo zmien vo využívaní pôdy a z lesného hospodárstva do rámca politik v oblasti klímy a energetiky na rok 2030, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 525/2013 a rozhodnutie č. 529/2013/EÚ.

K § 5 Sektorové klimatické ciele

V tomto ustanovení sa stanovujú sektorové klimatické ciele v členení pre sektor cestnej dopravy, sektor budov, sektor poľnohospodárstva, sektor využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva, sektor odpadov a sektor priemyselných procesov a používania rozpúšťadiel vrátane fluórovaných skleníkových plynov. Tieto sektorové ciele vychádzajú z projekcií emisií skleníkových plynov pre jednotlivé sektory, ktoré pripravil Slovenský

hydrometeorologický ústav (ďalej len „SHMÚ“) a boli predstavené v rámci zriadenej pracovnej skupiny pre prípravu tohto zákona, taktiež boli diskutované s relevantnými subjektmi (relevantné ministerstvá, ktorým prislúcha zodpovednosť za daný sektor podľa zákona č. 575/2001 Z. z., ako aj ďalšími subjektami podnikateľského a verejného sektora) v rámci pracovných skupín, ktoré boli vytvorené pod Radou vlády pre európsku zelenú dohodu (Pracovná skupina pre Dopravu, Energetiku, Priemysel, Obehové hospodárstvo, Poľnohospodárstvo a Výstavbu). Predmetom diskusií bolo hlavne správne nastavenie sektorových cieľov pod týmto zákonom vo vyššie uvedených sektoroch.

V rámci sektorového cieľa, okrem jeho kvantifikácie sa určuje zodpovednosť vecne príslušného ministerstva, resp. dvoch ministerstiev ak plnenie sektorového cieľa je v pôsobnosti viacerých ministerstiev.

Návrh zákona stanovuje nasledujúce sektorové ciele:

Sektor cestnej dopravy má za cieľ do roku 2030 nepresiahnuť zvýšenie emisií o 29 % v porovnaní s referenčným rokom 2005. Za splnenie tohto cieľa je zodpovedné Ministerstvo dopravy Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo dopravy“) a Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo hospodárstva“).

Sektor budov, okrem emisií spadajúcich do EÚ ETS, má za cieľ do roku 2030 znížiť emisie oxidu uhličitého o 12 % v porovnaní s referenčným priemerom rokov 2018, 2019 a 2020. Za splnenie tohto cieľa je zodpovedné ministerstvo dopravy v spolupráci s ministerstvom hospodárstva.

Sektor poľnohospodárstva má za cieľ do roku 2030 znížiť emisie o 10 % v porovnaní s referenčným rokom 2005. Za splnenie tohto cieľa je zodpovedné Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka“).

Sektor využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva má za cieľ do roku 2030 zvýšiť záchyty o 25 % v porovnaní s referenčným rokom 2005. Za splnenie tohto cieľa je zodpovedné ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka.

Sektor odpadov má za cieľ do roku 2030 znížiť emisie o 24 % v porovnaní s referenčným rokom 2005. Za splnenie tohto cieľa je zodpovedné ministerstvo.

Sektor priemyselných procesov a používania rozpúšťadiel vrátane fluórovaných skleníkových plynov okrem emisií spadajúcich do systému obchodovania s emisiami má za cieľ do roku 2030 nepresiahnuť zvýšenie emisií o 40 % v porovnaní s referenčným rokom 2005. Za splnenie tohto cieľa je zodpovedné ministerstvo hospodárstva a ministerstvo.

Podľa posledného odseku vo vzťahu k sektorovým cieľom ministerstvo zverejní na svojom webovom sídle bližšiu špecifikáciu vyčíslenia sektorových cieľov vrátane metodiky výpočtu sektorových klimatických cieľov každoročne do 1. júna, pričom prvá bližšia špecifikácia sektorových cieľov bude v súlade s prechodnými ustanoveniami návrhu zákona zverejnená do 31. decembra 2023.

Na základe vyššie uvedených stanovených sektorových cieľov a ich kvantifikácie a najmä ich dosiahnutie je predpokladom dosiahnutia cieľa redukcie emisií skleníkových plynov o 22,7 % v porovnaní s ich úrovňami v roku 2005, ktorý pre Slovenskú republiku ukladá nariadenie (EÚ) č. 2018/842 .

Metodika výpočtu pre stanovenie jednotlivých sektorových cieľov je súčasťou pripravených a zverejnených projekcií skleníkových plynov v jednotlivých sektorov a obsahuje aj popis a charakter vstupných údajov. Uvedené je zverejnené na <https://www.minzp.sk/klima/zakon-zmene-klimy/>.

K § 6 Povinnosti

Ustanovenia tejto časti obsahujú povinnosti, ktoré sa vzťahujú pre jednotlivé subjekty: orgány verejnej správy a povinné osoby.

Všeobecné povinnosti v oblasti riešenia zmeny klímy sú koncipované ako základy návrhu zákona a zároveň ako výkladové pravidlá. Základnou povinnosťou pre orgány verejnej správy, právnické osoby a fyzické osoby je poskytovanie súčinnosti pri príjmami a implementovaní adaptačných a mitigačných opatrení.

Vzhľadom na prierezový charakter fenoménu zmeny klímy a jej dopad na obyvateľstvo Slovenskej republiky – je vo všeobecnosti zvyšovanie povedomia verejnosti nevyhnutným predpokladom pre identifikáciu opatrení zameraných na znižovanie emisií skleníkových plynov a opatrení zameraných na adaptáciu na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy a ich samotnú realizáciu v praxi. Z tohto dôvodu sa pre ministerstvá podľa § 17 ods. 1 a povinné osoby stanovuje povinnosť zvýšiť rozsah a kvalitu vzdelávania, zabezpečiť zvyšovanie povedomia verejnosti, zlepšiť prístup verejnosti k informáciám o zmene klímy, jej príčinách, dôsledkoch a možnostiach riešenia a zvýšiť rozsah a obsah spolupráce na všetkých úrovniach v oblasti riešenia zmeny klímy z hľadiska svojej pôsobnosti a kompetencií (napr. vzdelávanie svojich zamestnancov, prípadne informačné konferencie vo vzťahu k výrobnjej činnosti podniku a pod.). Táto povinnosť je v súlade s rozhodnutím Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2022/591 zo 6. apríla 2022 o všeobecnom environmentálnom akčnom programe Únie do roku 2030 (Ú. v. EÚ L 144/22, 12. 4. 2022), ako aj nariadením (EÚ) č. 2018/1999.

Medzi dôležité povinnosti, ktoré doteraz neboli upravené v právnych predpisoch Slovenskej republiky, návrh zákona ukladá ministerstvám podľa § 17 ods. 1 a povinným osobám poskytnúť ministerstvu alebo Slovenskému hydrometeorologickému ústavu informácie alebo údaje, ktoré sú dostupné, sú k dispozícii, nie sú súčasťou národných databáz za účelom plnenia informačných povinností Slovenskej republiky. Lehota je určená na obdobie najmenej 30 dní pričom je ju možné v odôvodnených prípadoch (napr. ak informácie nie sú k dispozícii v požadovanej forme a je ich potrebné ďalej spracovávať, prekážky osobitného charakteru a pod.) predĺžiť najviac o ďalších 30 dní.

Návrh zákona stanovuje aj povinnosť pre orgány verejnej správy a povinné osoby poskytovať informácie a údaje orgánom územnej samosprávy (samosprávny kraj, obec/mesto, prípadne mikroregión) na základe písomnej alebo elektronickej žiadosti orgánu územnej samosprávy, pri príprave strategických dokumentov s územnou pôsobnosťou, ktoré sú uvedené v § 18. Konkrétne ide o prípravu Nízkouhlíkovej stratégie, Stratégie adaptácie na zmenu klímy, akčného plánu pre implementáciu stratégie pre nízkouhlíkový rozvoj s územnou pôsobnosťou. Územnou pôsobnosťou rozumieme oblasť, ktorej sa lokálny strategický dokument týka (územie samosprávneho kraja, územie mesta/obce, prípadne dokument pripravený viacerými obcami/mestami).

Hlavným dôvodom tohto ustanovenia je, že podľa súčasných platných predpisov v Slovenskej republike, orgány územnej samosprávy nemajú nástroje, ktoré by im boli nápomocné pri získaní údajov od povinných subjektov, resp. povinných osôb, na ich území, hlavne vo vzťahu k príprave vyššie uvedených dokumentov s územnou pôsobnosťou. Takto vytvorený legislatívny nástroj by umožnil orgánom územnej samosprávy efektívne a na požadovanej úrovni získavanie potrebných informácií od povinných osôb, resp. orgánov verejnej správy pri príprave strategických dokumentov na ich území, ktoré sú uvedené v § 18 návrhu zákona.

Plnenie týchto informačných povinností môže ministerstvo a orgány územnej samosprávy požadovať ministerstvom a orgánmi verejnej správy iba na základe písomnej alebo elektronickej žiadosti, ktorá obsahuje určenie, účel a zadefinovanie informačnej povinnosti vo vzťahu ku ktorej sa požadované informácie alebo údaje použijú. Zároveň táto žiadosť musí obsahovať lehoty na poskytnutie informácie alebo údajov, ktorá je primeraná rozsahu a dobe plnenia informačnej povinnosti a je stanovená najmenej 30 dní.

Orgány verejnej správy okrem povinnosti poskytnúť súčinnosť ministerstvu alebo SHMÚ pri plnení informačných povinností Slovenskej republiky súvisiacich s plnením záväzkov v oblasti riešenia zmeny klímy, sú povinné prijímať a uskutočňovať politiky a opatrenia, ktorých cieľom je plnenie opatrení uvedených v jednotlivých nástrojoch podľa tretej časti zákona „Nástroje naplňania záväzkov v oblasti zmeny klímy“ a plnenie klimatických cieľov podľa § 3 až 5. Pokiaľ je to potrebné, orgány verejnej správy v rámci plnenia klimatických cieľov podľa § 3 až 5 návrhu zákona prostredníctvom politik v ich kompetencii, môžu prostredníctvom zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov ukladať povinnosti povinným osobám alebo aj fyzickým osobám.

K § 7 Mechanizmus naplňania záväzkov

Podľa tohto ustanovenia nástrojmi naplňania záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z tohto zákona a záväzkov v oblasti riešenia zmeny klímy a naplňania dlhodobého klimatického cieľa a klimatických cieľov sú strategické nástroje, prostredníctvom ktorých je možné plniť záväzky Slovenskej republiky v oblasti klimatických cieľov. Do tejto oblasti patria:

- strategické dokumenty na úrovni štátu (Nízkouhlíková stratégia, Integrovaný národný energetický a klimatický plán, Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy, Akčný plán pre implementáciu Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy, ako aj samotné sektorové klimatické plány, klimatické plány a plány dodatočných opatrení k sektorovým klimatickým plánom),
- stratégie a plány na úrovni samospráv zadefinované v § 18 návrhu zákona,

Podrobnejšie sú jednotlivé strategické nástroje popísané v ustanoveniach návrhu zákona v nasledujúcich ustanoveniach: Nízkouhlíková stratégia (§ 8), Integrovaný národný energetický a klimatický plán (§ 9), Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (§ 10 ods. 1 a 2), Akčný plán pre implementáciu Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (§ 10 ods. 3), sektorové klimatické plány, klimatické plány a plány dodatočných opatrení k sektorovým klimatickým plánom (§ 11), stratégie a plány na úrovni samospráv (§ 18).

Uvádzané strategické nástroje sú navzájom v súlade a sú konzistentné.

K § 8 Nízkouhlíková stratégia

Toto ustanovenie definuje Nízkouhlíkovú stratégiu, ako dlhodobú stratégiu na plnenie záväzkov v oblasti riešenia zmeny klímy, ktorou sa na obdobie do roku 2050 určujú dlhodobé ciele znižovania emisií skleníkových plynov na národnej úrovni a rámcové opatrenia na ich dosiahnutie s cieľom dosiahnuť dlhodobý klimatický cieľ, ktorým je dosiahnutie klimatickej neutrality. Jej príprava, ako aj proces aktualizácie a samotný obsah je stanovený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2018/1999 z 11. decembra 2018 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy (ďalej len „nariadenie (EÚ) č. 2018/1999).

Podľa druhého odseku Nízkouhlíkovú stratégiu ministerstvo má povinnosť v spolupráci s ostatnými ministerstvami podľa § 17 ods. 1 a pravidelne aktualizuje v súlade s nariadením (EÚ) 2018/1999 podľa čl. 15 nariadenia (EÚ) č. 2018/1999 každý členský štát povinnosť vypracovať (do 1. januára 2020) a následne do 1. januára 2029 a potom každých 10 rokov pripraviť a predložiť Európskej komisii dlhodobú stratégiu s perspektívou aspoň 30 rokov. Slovenská republika schválila Nízkouhlíkovú stratégiu uznesením vlády Slovenskej republiky č. 104/2020, ktoré stanovuje v bode B 3. povinnosť aktualizovať Nízkouhlíkovú stratégiu rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 s výhľadom do roku 2050 tak, aby bolo možné vyčísliť príspevok všetkých dodatočných opatrení (označených v stratégii ako opatrenia NEUTRAL) na dosiahnutie klimatickej neutrality Slovenskej republiky v roku 2050 do 1. januára 2025, preto aj pri aktualizácii Nízkouhlíkovej stratégie bude určený následný dátum jej aktualizácie uznesením vlády Slovenskej republiky. Stanovuje sa povinnosť pred jej aktualizáciou predložiť Nízkouhlíkovú stratégiu rade na vypracovanie záväzného stanoviska Pripravenú aktualizáciu Nízkouhlíkovej stratégie bude schvaľovať vláda SR. Pri aktualizácii Nízkouhlíkovej stratégie ministerstvo zohľadní opatrenia zahrnuté v sektorových klimatických plánoch.

K § 9 Integrovaný národný energetický a klimatický plán

Integrovaný národný energetický a klimatický plán je strategickým dokumentom na plnenie záväzkov v oblasti riešenia zmeny klímy a energetiky, ktorým sa na desaťročné obdobie určujú klimatické ciele znižovania emisií skleníkových plynov na národnej úrovni (podľa § 4) a opatrenia na ich dosiahnutie, ako aj iné opatrenia, ktoré sú v súlade s klimatickým cieľom podľa § 4 ods. 1 až 3. Integrovaný národný energetický a klimatický plán vypracúva ministerstvo hospodárstva v spolupráci s ostatnými ministerstvami. Samotný obsah, štruktúra, proces prípravy ako aj jeho aktualizácia vychádza z čl. 9 a 14 nariadenia (EÚ) č. 2018/1999. Uvedená povinnosť je zakotvená aj v zákon č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Pred jeho prijatím, resp. aktualizáciou sa Integrovaný národný energetický a klimatický plán predkladá rade na vypracovanie záväzného stanoviska.

Podľa čl. 17 nariadenia (EÚ) č. 2018/1999 ministerstvo hospodárstva vypracúva Správu o pokroku pri realizácii Integrovaného národného energetického a klimatického plánu taktiež v spolupráci s ostatnými relevantnými ministerstvami – najmä ministerstvo, ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, ministerstvo dopravy – každé dva roky. Správa sa predkladá rade na vypracovanie záväzného stanoviska. Následne sa správa predloží spolu so

záväzným stanoviskom rady do Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“). Správa bude predmetom verejného prerokovania v pléne, následne ju národná rada berie na vedomie.

K § 10 Adaptácia na zmenu klímy

Tieto ustanovenia zdôrazňujú potrebu a nevyhnutnosť adaptácie na zmenu klímy a prijatie vhodných opatrení, ktoré umožnia predvídať nepriaznivé dôsledky zmeny klímy a na zabránenie alebo minimalizovanie týchto nepriaznivých dôsledkov zmeny klímy. Návrh zákona adaptáciu na zmenu klímy definuje ako prispôsobovanie prírodných alebo sociálno-ekonomických systémov prebiehajúcej alebo očakávanej zmene klímy, s cieľom znižovať zraniteľnosť a možné nepriaznivé dôsledky, zvyšovať odolnosť voči zmene klímy, adaptívnu kapacitu a zvyšovať využívanie súčasných alebo predpokladaných pozitívnych dôsledkov zmeny klímy. Adaptačné stratégie a súvisiace opatrenia je potrebné prijímať na celoštátnej, ale aj lokálnej úrovni, t. j. na území vyšších územných celkov (ďalej len „samosprávny kraj“), ale aj na miestnej úrovni.

Inštitucionálny rámec a koordinačný mechanizmus na zabezpečenie účinnej implementácie adaptačných opatrení na všetkých úrovniach a vo všetkých oblastiach, ako aj na zvýšenie celkovej informovanosti o adaptácii na zmenu klímy zabezpečuje Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (ďalej len „NAS“). NAS je pravidelne aktualizovaná uznesením vlády, pričom počet rokov platnosti aktualizovanej NAS určí vláda Slovenskej republiky uznesením.

Na NAS nadväzuje Akčný plán pre implementáciu Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (ďalej len „AP NAS“), ktorý implementuje adaptačné opatrenia uvedené v NAS.

Vypracovanie stratégií, akčných plánov, iných koncepčných a strategických dokumentov, informácií o dosiahnutom pokroku pri realizácii adaptačných opatrení podľa tohto zákona a v súlade s Parížskou dohodou zabezpečuje ministerstvo participatívnym spôsobom, a to v spolupráci s ostatnými ministerstvami podľa § 17, odbornými organizáciami a inštitúciami, aby sa udržal cieľ v oblasti adaptácie na zmenu klímy, ktorým je zvyšovanie adaptívnej kapacity, posilnenie odolnosti a zníženie zraniteľnosti na zmenu klímy, s cieľom prispieť k udržateľnému rozvoju a zabezpečiť adekvátnu adaptačnú odozvu v kontexte Parížskej dohody. Opatrenia, ktoré budú obsahovať tieto pripravované dokumenty musia byť merateľné, kontrolovateľné a časovo viazané a určené spolu s merateľnými indikátormi plnenia, s uvedením subjektov zodpovedných za ich plnenie a s termínmi ich realizácie, ak je to technicky možné a uskutočniteľné. Určenie konkrétnych, merateľných celkových aj čiastkových cieľov, vrátane časového horizontu predstavuje účinný spôsob, ako sledovať pokrok pri implementácii strategických dokumentov pripravovaných a prijatých ministerstvom v oblasti adaptácii.

Ministerstvo v spolupráci s orgánmi verejnej správy a povinnými osobami podľa nariadenia (EÚ) č. 2018/1999 vypracúva správy o národných adaptačných opatreniach (každé dva roky) a správy o finančnej a technologickej podpore poskytovanej rozvojovým krajinám (každý rok).

Posledné odseky súvisia s povinnosťami pre orgány verejnej správy a povinné osoby poskytovať informácie pre aktualizáciu NAS a AP NAS, ako aj poskytovať súčinnosť pri vypracovaní dokumentov uvedených v tomto ustanovení.

K § 11 Sektorové klimatické plány

Prvé ustanovenie definuje sektorový klimatický plán ako strategický dokument pripravený príslušným ministerstvom a prijímaný vládou, ktorý by mal obsahovať najmä návrhy opatrení, ktorými sa zabezpečí plnenie príslušného sektorového klimatického cieľa, ktoré sú uvedené v § 5 návrhu zákona. Sektorové klimatické plány sa vypracúvajú pre sektor cestnej dopravy, budov, poľnohospodárstva a sektor využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva a sektor priemyselne procesy a používanie rozpúšťadiel, vrátane fluórovaných skleníkových plynov. Sektorový klimatický plán prijatý podľa predchádzajúcej vety sa nevzťahuje na vojenské obvody, územia, ktoré sú potrebné na zabezpečenie úloh obrany štátu a územia slúžiace na zabezpečenie úloh obrany štátu podľa osobitných predpisov napr. zákon č. 319/2002 Z. z. o obrane Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a stavby pre obranu štátu napr. zákon č. 201/2022 Z. z. o výstavbe. Verifikácia údajov je v súlade so zavedením postupom pri podávaní správ v rámci systému OSN a Rámcového dohovoru o zmene klímy. Každú správu (napr. § 12) s údajmi overujú nezávislé experti z viacerých zmluvných strán dohovoru (viac info v kapitole 4.3.3 – riadenie kvality 8. Národnej správy SR o zmene klímy a Národnej inventarizačnej správy (<https://oeab.shmu.sk/onas/dokumenty.html>)).

Druhý odsek obsahuje požiadavku aby opatrenia v sektorových plánoch boli merateľné, kontrolovateľné a časovo viazané a určené spolu s merateľnými indikátormi plnenia, s uvedením subjektov zodpovedných za ich plnenie a s termínmi ich realizácie, avšak za podmienky ak je to technicky možné a uskutočniteľné, nakoľko nie všetky opatrenia v príslušných sektoroch sa dajú kvantifikovať. Určenie konkrétnych, merateľných celkových aj čiastkových cieľov, vrátane nastavenia časového horizontu bude predstavovať účinný spôsob kontroly a monitorovania pokroku pri implementácii sektorových klimatických plánov vecne príslušnými ministerstvami.

Povinnosť vypracovať sektorový klimatický plán sa vzťahuje na tieto ministerstvá: ministerstvo dopravy, ministerstvo hospodárstva, ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, ministerstvo. Sektorový klimatický plán pre cestnú dopravu a sektor budov je pripravený vzájomnou spoluprácou – ministerstvo hospodárstva a ministerstvo dopravy, avšak predkladá sa osobitne za každé ministerstvo v súlade s kompetenciami, ktoré im vyplývajú zo zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy. Ministerstvo hospodárstva je povinné vypracovať sektorový klimatický plán pre fugitívne emisie a pre energetický priemysel, ktorý nie je zahrnutý v systéme obchodovania s emisnými kvótami podľa osobitného predpisu a taktiež ho zaslať rade a ministerstvu.

Ministerstvo je povinné vypracovať sektorový klimatický plán pre emisie v sektore odpadov a emisie fluórovaných skleníkových plynov z používania v priemysle, obchode, službách a domácnostiach a zasiela ho iba rade.

Ustanovený sektorový plán je založený na overených údajoch podľa nariadenia (EÚ) č. 2018/1999 a klimatických scenároch, ktoré poskytuje SHMÚ ako poverená organizácia

ministerstva. Sektorový plán vypracúva príslušné ministerstvo do 30. apríla 2025 v zmysle prechodných ustanovení v § 21. Vypracovaný sektorový klimatický plán je potrebné zaslať rade a ministerstvu.

Ďalej sa upravuje povinnosť informovať ministerstvo a radu o pokroku v plnení opatrení v týchto sektorových plánoch a o potrebe prijatia nových opatrení alebo o potrebe aktualizácie už prijatých opatrení.

Je tu aj stanovené, že rada vydá záväzné stanovisko k návrhu sektorových klimatických plánov a k účinnosti predložených plánov dodatočných opatrení, ktoré musia byť zohľadnené pri revízií plánu dodatočných opatrení. Ministerstvá sú povinné každé dva roky informovať ministerstvo a radu o plnení opatrení podľa sektorových klimatických plánov a o potrebe prijatia nových opatrení alebo o potrebe aktualizácie už prijatých opatrení v termínoch určených ministerstvom. Ministerstvo pri požadovaných informáciách o plnení opatrení podľa sektorového klimatického plánu a o potrebe prijatia nových opatrení alebo o potrebe aktualizácie už prijatých opatrení predkladá informácie iba rade.

V prípade ak príslušné ministerstvo nedosahuje dostatočný pokrok pri plnení svojich povinností a plnení sektorových klimatických cieľov, tak mu ministerstvo v stanovenej lehote uloží prijatie plánu dodatočných opatrení k sektorovým klimatickým plánom, ktorý obsahuje:

- ďalšie krátkodobé opatrenia umožňujúce splnenie povinností a klimatických cieľov podľa tohto zákona v kratšom časovom období,
- časový harmonogram realizácie týchto opatrení, ktorý umožní posúdiť každoročný pokrok pri dosahovaní sektorových klimatických cieľov uvedených v § 5.

Ministerstvo v súčinnosti s radou vydá záväzné stanovisko k účinnosti predložených plánov dodatočných opatrení.

Ak ide o ministerstvá, ktoré majú spoločný sektorový cieľ podľa § 5, sektorový klimatický plán ten je pripravený vzájomnou spoluprácou týchto ministerstiev, predkladaný osobitne za každé ministerstvo v súlade so zákonom č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov.

Podľa ustanovení § 11, konkrétne odseku 7 ministerstvá, ktoré nie sú definované v § 5 ods. 1 až 6 môžu vypracovať klimatické plány pre oblasti v ich pôsobnosti podľa § 17. Klimatické plány pripravené ministerstvami, ktoré nemajú povinnosť pripraviť sektorový klimatický plán podľa § 5 musia obsahovať opatrenia, ktoré sú merateľné, kontrolovateľné a časovo viazané a určené spolu s merateľnými indikátormi plnenia, s uvedením subjektov zodpovedných za ich plnenie a s termínmi ich realizácie, avšak za podmienky, že je to technicky možné a uskutočniteľné.

V poslednom odseku sa uvádza, že záväzné stanovisko rady k návrhu sektorového klimatického plánu a predloženého plánu dodatočných opatrení vypracúva ministerstvo v súčinnosti a v spolupráci s radou.

K § 12 Národný inventarizačný systém

V paragrafe sa navrhuje definícia Národného inventarizačného systému spolu s povinnosťami a úlohami, ktoré nie sú momentálne legislatívne zakotvené v právnom poriadku Slovenskej republiky. Cieľom týchto ustanovení je zobjektívniť a oficiálne zaviesť systém podávania záväzných správ k emisiám skleníkových plynov a emisných inventúr, ktoré vyplývajú z legislatívnych požiadaviek EÚ a medzinárodných dohôd, doposiaľ podávané poverenou organizáciou (SHMÚ) na základe štatútu organizácia v zmysle požiadaviek zriaďovateľa ministerstva.

Hlavné úlohy NIS-u sú:

- slúži na pravidelné sledovanie a bilanciu emisií skleníkových plynov zo zdrojov a sledovanie záchytovej oxidu uhličitého,
- slúži na prípravu emisných inventúr skleníkových plynov zo zdrojov a sledovanie záchytovej oxidu uhličitého,
- slúži na sledovanie prekursorov emisií skleníkových plynov a ostatných znečisťujúcich látok,
- zabezpečuje plnenia podľa osobitného predpisu, ktorým je nariadenie (EÚ) 2018/1999,
- spravuje databázu údajov slúžiacich na zabezpečenie plnenia informačných povinností Slovenskej republiky súvisiacich s plnením záväzkov v oblasti riešenia zmeny klímy.

NIS koordinuje a spravuje SHMÚ, pričom štruktúru národného systému ustanoví ministerstvo a zverejní na svojom webovom sídle.

Podľa tretieho a štvrtého odseku SHMÚ overuje a dohliada na kvalitu zhromaždených údajov v Národnom inventarizačnom systéme. Za týmto účelom Slovenský hydrometeorologický ústav vydá metodické usmernenie pre subjekty poskytujúce údaje do Národného inventarizačného systému. Tu je potrebné uviesť SHMÚ nemôže niest zodpovednosť za údaje, ktoré sú poskytované tretími stranami a nevie overiť ich kvalitu a správnosť, napr. z dôvodu že v prípade odpisu alebo výpisu z iných databáz, do ktorej SHMÚ nemá prístup vieme, aj uverejňujeme metodické pokyny, aké údaje nám majú byť poskytnuté, ak však dostaneme len odpis, alebo výpis nejakej databázy, do ktorej nemá SHMÚ prístup, nemá možnosť overiť vždy ich kvalitu

SHMÚ na svojej webovej stránke zverejňuje údaje, ktoré sú zrozumiteľné aj pre širokú verejnosť (bilanciu ročných vyprodukovaných emisií v jednotlivých sektoroch, porovnanie dosiahnutého zníženia emisií v jednotlivých sektoroch s plánovaným znížením na ročnej báze, každoročný vývoj celkového znižovania emisií).

Vo forme zrozumiteľnej pre širokú verejnosť sa rozumie forma, ktorú môže pochopiť aj laická verejnosť napriek tomu, že pripravované výstupu (napr. v rámci reportingových povinností) sú spracované odborníkmi podľa požadovaných metodík a môžu byť úplne pochopiteľné len odbornou verejnosťou. Uvedeným bude zároveň zabezpečená informačná, edukačná aj kontrolná funkcia verejnosti voči klimatickým politikám a dosahovaniu klimatických cieľov.

Postup prípravy projekcií je popísaný v reportovaných správach SHMÚ podľa EÚ a medzinárodných dohôd. Uvedené správy sú zverejňované na stránkach SHMÚ a Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy (UNFCCC) a sú verejné dostupné (<https://oeab.shmu.sk/onas/dokumenty.html>). Predmetné správy, ktoré obsahujú popis metodiky v sektoroch sú

každoročne predkladané každoročne do 15.3. na Európsku komisiu a následne v termíne do 15.4. sa podáva na sekretariát UNFCCC.

V prípade elektrických vozidiel sú podľa súčasnej legislatívy považované za bezemisné a v rámci revízie prijatého nariadenie EP a Rady 631/2019 sa plánuje sledovanie emisií z celoživotného cyklu vozidla, syntetické palivá atď.

V rámci inštitucionálneho rámca je ministerstvo hlavným orgánom na zabezpečenie podmienok a monitorovanie pokroku Slovenskej republiky pri plnení všetkých záväzkov a povinností týkajúcich sa zmeny klímy a politiky mitigácie a adaptácie. Ministerstvo zodpovedá za vypracovanie a implementáciu národnej environmentálnej politiky vrátane cieľov týkajúcich sa zmeny klímy a ochrany ovzdušia. Zodpovedá za vývoj stratégií a ďalších nástrojov implementácie, napríklad zákonov, regulačných opatrení, ekonomických a trhových nástrojov na hospodárne plnenie prijatých cieľov. Koncepčné dokumenty ako aj legislatívne návrhy sú vždy pripomienkované všetkými ministerstvami a ďalšími príslušnými orgánmi. Po procese pripomienkovania sa navrhované zákony prerokujú v Legislatívnej rade vlády, schváli ich vláda a nakoniec Národná rada Slovenskej republiky.

Hlavné orgány v rámci ministerstva, ktoré sa zaoberajú úlohami zmeny klímy sú Odbor politiky zmeny klímy a Odbor obchodovania s emisnými kvótami, ktoré pôsobia pod Sekciou zmeny klímy a ochrany ovzdušia.

V roku 2021 bola zriadená Rada vlády Slovenskej republiky pre Európsku zelenú dohodu (ďalej len „RV EZD“). RV EZD slúži ako odborný, poradný, koordinačný a iniciatívny orgán vlády Slovenskej republiky pre záležitosti týkajúce sa Európskej zelenej dohody ako aj vízie pre dosiahnutie cieľov trvalo udržateľného rozvoja (t.j. národných priorit pre implementáciu Agendy 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj) a prechod na klimaticko -neutrálnu ekonomiku do roku 2050 a s tým súvisiacia implementácia kľúčových politík a opatrení smerujúcich k dosiahnutiu klimatických a environmentálnych cieľov a pokračujúcej transformácii ekonomického, environmentálneho, energetického a sociálneho systému Slovenskej republiky vrátane transformácie priemyslu, poľnohospodárstva, dopravy, cestovného ruchu, výrobnjej, nevýrobnjej, spotrebnej a sociálnej oblasti.

Ministerstvo v rámci „interného“ skúmania súčasných politík o zmene klímy pravidelne predkladá vláde na schválenie Správu o priebežnom stave plnenia prijatých medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky v oblasti politiky zmeny klímy. Posledná Správa bola prijatá v 2019 za roky 2017 – 2018. Po roku 2019 sa ďalšie správy budú pripravovať nepravidelne. Zverejnená správa prijatá uznesením vlády č. 145 z 3. apríla 2019 zahŕňa aj samostatnú kapitolu Plnenie medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky podľa Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy a Kjótskeho protokolu, ktorá podrobne informuje vládu o stave plnenia našich záväzkov znižovania emisií na základe informácií z najnovších dostupných inventarizácií emisií skleníkových plynov. Správa svojim obsahom prináša prehľad o aktuálnom vývoji v oblasti politiky zmeny klímy v širšom medzinárodnom, európskom a národnom kontexte, s dôrazom na kľúčové úlohy, ktoré Slovenská republika v tejto agende plnila v rokoch 2017 a 2018. Okrem toho prináša informáciu o najdôležitejších výzvach a úlohách, ktoré nás v tejto

agende čakajú v budúcnosti. Prostredníctvom tejto správy je vláda intervale informovaná o stave plnenia našich záväzkov znižovania na základe informácií z najnovších dostupných inventarizácií emisií skleníkových plynov. Ak je to potrebné, a na základe správy môžu byť prijaté vládne alebo ministerské uznesenia na vykonávanie konkrétnych úloh na účely ďalšieho regulovania alebo zlepšovania plnenia našich záväzkov v oblasti zmeny klímy.

Významnú úlohu v rámci politiky zmeny klímy a ochrany ovzdušia na ministerstve má SHMÚ, ktorý je poverenou organizáciou na poskytovanie environmentálnych služieb, vrátane ročných inventarizácií skleníkových plynov podľa schváleného štatútu (<http://www.shmu.sk/File/statut.pdf>). Rozsah služieb, kompetencií, časový harmonogram a finančný rozpočet sa aktualizujú a odsúhlasujú raz ročne. Všetky podrobnosti o činnostiach SHMÚ sú opísané v pláne hlavných úloh. Plán pripomienkovaný všetkými zainteresovanými stranami je publikovaný na stránke SHMÚ. Termín schválenia tohto plánu ministerstvom je 31. decembra každý rok. V roku 2021 bola vytvorená nová štruktúra SHMÚ. V roku 2017 SHMÚ zriadilo Odbor emisie a biopalivá, ktorý plní dve hlavné úlohy: inventarizácie emisií (skleníkové plyny, Smernica NEC a CRLTAP) a Národný systém biopalív a biokvapalín. Tento odbor zodpovedá aj za vývoj a udržiavanie Národného emisného informačného systému (NEIS) – databázy stacionárnych zdrojov na monitorovanie vývoja emisií SO₂, NO_x, CO na regionálnej úrovni a na plnenie záväzkov podávania správ podľa národných predpisov a smerníc EÚ. Softvérový produkt NEIS je zostavený ako viacmodulový systém, plne zodpovedajúci požiadavkám súčasnej legislatívy. Databáza NEIS obsahuje aj niektoré technické informácie o zdrojoch, ako je spotreba paliva a využívanie na účely odhadu sektorového prístupu.

Z logického, odborného a efektívneho kontextu hlavných aktivít Odboru Emisie a biopalivá a SHMÚ vykonávaných dlhodobo ako organizácia s rozsiahlym prístupom k údajom a zdrojom ako aj potrebným kapacitným know-how (odborným a vedeckým), je preto najvhodnejším partnerom pre potreby plnenia úloh a povinností definovaných v §12.

K § 13 Korekčný mechanizmus pre sektory mimo systému obchodovania s emisnými kvótami

Tieto ustanovenia sa vzťahujú len na plnenie klimatického cieľa pre sektory mimo EÚ ETS, ktorým je zníženie emisií skleníkových plynov o 22,7 % v porovnaní s ich úrovňami v roku 2005 pre sektory mimo EÚ ETS. Úroveň referenčného roka 2005 je stanovená na základe komplexného preskúmania údajov v najnovších národných inventúrach za rok 2022 podľa nariadenia (EÚ) č. 2018/842.

Plnenie tohto klimatického cieľa, vrátane jeho splnenia pre sektory mimo EÚ ETS, sa realizuje prostredníctvom plnenia emisnej trajektórie, ktorej emisie musia byť pokryté ročne pridelenými emisnými kvótami. V prípade, že sa nebude dať priebežne plniť vyššie uvedený klimatický cieľ, vrátane jeho splnenia na konci sledovaného obdobia, bude musieť Slovenská republika zastúpená ministerstvom priebežne dokupovať od iných štátov chýbajúce ročne pridelené emisné kvóty alebo naraz nakúpiť tieto kvóty na splnenie cieľa. Kúpna cena potrebná na zakúpenie týchto kvót bude znášaná spoločne tými ministerstvami, ktoré nesú zodpovednosť za svoje sektorové politiky podľa § 5 – sektorové klimatické ciele a bude uhradená z príslušného rozpočtu.

Druhý odsek hovorí s postupe prerozdelenie kúpnej ceny za ročne pridelené emisné kvóty, bude vychádzať z presného podielu emisií v sektoroch mimo EÚ ETS podľa kľúča prerozdeľujúceho emisné sektory podľa jednotlivých príslušných ministerstiev a to:

- Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky za sektor priemyselné procesy s výnimkou spracovania dreva, biotechnológii, potravinárstva a stavebných výrobkov a používanie výrobkov, za sektor energetiky, za sektor budov a cestnej dopravy,
- Ministerstvo dopravy Slovenskej republiky za sektor budov a cestnej dopravy,
- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky za sektor pôdohospodárstva a sektor využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva,
- Ministerstvo za sektor odpadov.

Záverečný odsek 3, hovorí že spôsob presného prerozdeľovania kúpnej ceny sa určí spôsobom, ktorý je uvedený a bližšie špecifikovaný v prílohe návrhu zákona.

K § 14 Zriadenie Rady

Zriaďuje sa nový orgán – rada, ktorý bude nezávislý, odborný, poradný orgán tvorby jednotlivých nástrojov pre riešenia zmeny klímy. Nejde o vytvorenie štvrtého piliera moci. Rada nepredstavuje nový orgán štátnej správy, ale rada je prostredníctvom kancelárie rady napojená na rozpočet ministerstva. Hlavná úloha rady je vo vzťahu k hlavným štyrom ministerstvám podľa článku § 5, ods. 1 až 6.

Rada má 7 členov. Členmi rady sú predseda, podpredseda pre mitigáciu, podpredseda pre adaptáciu na zmenu klímy a štyria ďalší členovia, ktorým prislúcha odmena za výkon funkcie - predsedovi rady vo výške 1,5 násobku priemernej mesačnej nominálnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za kalendárny rok predchádzajúci roku, v ktorom sa mu má odmena vyplácať. Ostatným členom rady patrí za výkon funkcie mesačne odmena vo výške priemernej mesačnej nominálnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za kalendárny rok predchádzajúci roku, v ktorom sa im má odmena vyplácať. Všetci členovia rady majú nárok na úhradu nákladov spojených s činnosťou v rade. Náklady, ktoré vzniknú vo vzťahu k výkonu funkcie v rade sa uhrádzajú z rozpočtu Kancelárie Rady pre klimatickú zodpovednosť (ďalej len „kancelária“).

Predseda rady si spomedzi seba volia väčšinou hlasov členovia rady na návrh minimálne dvoch členov rady. Dvoch členov rady menuje a odvoláva prezident Slovenskej republiky. Dvoch členov rady menuje a odvoláva vláda nadpolovičnou väčšinou hlasov prítomných členov vlády po verejnom vypočutí. Ďalších troch členov volí a odvoláva po verejnom vypočutí národná rada nadpolovičnou väčšinou hlasov prítomných poslancov. Návrhy kandidátov na členov rady môžu prezidentovi, národnej rade a ministrovi predkladať vedecké a výskumné inštitúcie, združenia zamestnávateľov a odborové zväzy, vysoké školy a občianske združenia pôsobiace v oblastiach patriacich do problematiky súvisiacich so zmenou klímy, a to najmä v oblasti energetiky, budov, dopravy, poľnohospodárstva, vodného hospodárstva, obehového hospodárstva, životného prostredia, ekonomiky, klimatológie, sociológie a behaviorálnej psychológie, spotrebiteľského správania.

Člen rady má postavenie verejného činiteľa. Predseda rady, so súhlasom týchto osôb, vymenuje podpredsedu pre mitigáciu a podpredsedu pre adaptáciu na zmenu klímy zo šiestich zvolených členov rady.

Nasledujúce časti sa týkajú funkčného obdobia členov (7 ročné), nezastupiteľné. Tá istá osoba môže byť za člena rady zvolená len 2x po sebe. Ďalšie ustanovenia upravujú podmienky na členov rady, zánik členstva a odvolanie člena rady. Člena rady možno odvolať z funkcie len vtedy, ak bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin, ak bol právoplatným rozhodnutím súdu obmedzený v spôsobilosti na právne úkony, ak člen rady nie je schopný šesť mesiacov vykonávať svoju funkciu alebo z dôvodu nezlučiteľnosti funkcií.

Z pohľadu odbornej spôsobilosti, členom rady môže byť fyzická osoba, ktorá spĺňa a má dostatočné odborné vedomosti, znalosti a skúsenosti, ktorých základom je ukončené vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa a najmenej desať rokov praxe v oblastiach patriacich do problematiky súvisiacich so zmenou klímy napr. v oblasti energetiky, poľnohospodárstva, životného prostredia, ekonomiky a pod., ale aj preukázaním aktívnej novinárskej a publikačnej činnosti v týchto oblastiach. Tento odsek obsahuje aj podmienku potreby splnenia tzv. osobitných kvalifikačných predpokladov, ktorými rozumieme splnenie predpokladov, ktoré sú dané skúsenosťami z výskumu alebo vyplývajú zo špecifického postavenie osoby, ktoré je bližšie definované v tomto odseku.

Prostredníctvom odseku 12 je zabezpečená nestrannosť a nezávislosť tohto orgánu, kde sa hovorí o nezlučiteľnosti funkcie člena rady s funkciou v politickej strane alebo politickom hnutí, taktiež s funkciou prezidenta Slovenskej republiky, poslanca národnej rady, poslanca Európskeho parlamentu, člena vlády, člena Európskej komisie. Členom rady nemôže byť ani osoba vo funkcii člena kontrolných, dozorných, správnych a riadiacich orgánov povinných osôb podľa tohto zákona, a osoba, ktorá vykonáva poradné a konzultačné činnosti sama alebo v rámci firmy pre povinné osoby podľa tohto zákona.

Podľa posledných odsekov § 14 je zriadená Kancelária rady, ktorá je právnickou osobou so sídlom v Bratislave. Zriadená kancelária rady plní úlohy spojené s odborným, organizačným, administratívnym, personálnym a technickým zabezpečením činnosti fungovania rady. Kanceláriu rady riadi a v jej mene vystupuje výkonný riaditeľ, ktorý zodpovedá rade za činnosť Kancelárie rady. Výdavky kancelárie rady sú financované z rozpočtu ministerstva. Podrobnosti o štruktúre rozpočtu kancelárie rady upraví rada štatútom. Rada môže uzavrieť s ministerstvom dohodu o plnení niektorých úloh spojených s odborným, organizačným, administratívnym, personálnym a technickým zabezpečením činnosti rady.

Samotné rokovanie rady sa riadi rokovacím poriadkom, ktorý schváli rada.

Podľa prechodných ustanovení v § 21 úlohy kancelárie rady bude zabezpečované do konca roku 2024 ministerstvom a jeho zamestnancami. Rada sa zriadi najneskôr do troch mesiacov od účinnosti zákona.

K § 15 Pôsobnosť rady

Navrhuje sa právna úprava postavenia rady. Stanovujú sa kompetencie rady. Rada vypracováva, zverejňuje a predkladá národnej rade každý rok Správu, ktorá obsahuje zhodnotenie pokroku Slovenskej republiky pri napĺňaní záväzkov v oblasti riešenia zmeny klímy, pri plnení klimatických cieľov podľa § 3 a 4, ako aj informuje o pokroku jednotlivých ministerstiev pri napĺňaní sektorových klimatických cieľov podľa § 5, pričom odbornú časť tejto správy zabezpečuje pre radu ministerstvo. Prvú takúto správu vydá rada v zmysle ~~prechodných ustanovení v~~ § 21 do 30. apríla 2024

Ďalšia dôležitá úloha rady spočíva v oprávnení rady vydať záväzné stanovisko k návrhom aktualizácii klimatických cieľov, návrhom aktualizácii Nízkouhlíkovej stratégie a k návrhu a aktualizácii Integrovaného národného energetického a návrhu klimatického plánu. Rada taktiež vydáva záväzné stanovisko k návrhu sektorových klimatických plánov, a k návrhu plánu dodatočných opatrení k sektorovým klimatickým plánom a taktiež aj k návrhu aktualizácii Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy. Rada vydá záväzné stanovisko pred predložením na posudzovanie vplyvov na životné prostredie návrhov:

- a) aktualizácii Nízkouhlíkovej stratégie a k návrhu a aktualizácii Integrovaného národného energetického a klimatického plánu,
- b) sektorového klimatického plánu,
- c) plánu dodatočných opatrení k sektorovému klimatickému plánu,
- d) aktualizácii Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy.

Podľa ďalších odsekov rada môže upozorniť vládu SR a ministerstvo:

- na nevyhnutnosť aktualizácie klimatických cieľov, ak je to nevyhnutné pre dosiahnutie dlhodobého klimatického cieľa podľa § 3 alebo pre plnenie záväzkov v oblasti riešenia zmeny klímy.
- na nevyhnutnosť aktualizácie sektorových klimatických cieľov, ak je to nevyhnutné pre dosiahnutie klimatických cieľov podľa § 3 a 4 alebo pre plnenie záväzkov v oblasti riešenia zmeny klímy.
- na nevyhnutnosť aktualizácie strategických nástrojov podľa § 7 ods. 1 písm. a) až c).

Rada môže či už z vlastného podnetu vypracovať a zverejniť stanovisko k legislatívnemu a nelegislatívnemu materiálu, ktorý bol predložený národnej rade, alebo vláde hlavne v prípade ak daný návrh bude mať vplyvy na oblasť zmeny klímy a dosahovanie klimatických cieľov podľa tohto zákona.

Okrem vyššie uvedených správ rada môže vypracovať a zverejniť na základe poverenia vlády, národnej rady alebo z vlastného podnetu aj tzv. mimoriadnu správu k problematike zmeny klímy. Táto mimoriadna správa môže obsahovať návrh, aby bola prerokovaná na najbližšej schôdzi národnej rady.

Rada spolupracuje s príslušnými orgánmi verejnej správy, a ďalšími právnickými osobami a fyzickými osobami pôsobiacimi v oblasti riešenia zmeny klímy pri výkone svojej pôsobnosti, pričom má právo na základe žiadosti vyžadovať súčinnosť iba v nevyhnutnej miere od týchto subjektov pri poskytovaní dostupných údajov súvisiacich s výkonom jej pôsobnosti.

Rada má právomoc vydať stanovisko k verejným investíciám (nie súkromným investíciám), ktoré presahujú sumu 5 miliónov eur. Stanovisko sa bude týkať vplyvov takýchto investícií na klimatické politiky a na plnenie cieľov tohto zákona. Stanovisko rady k verejným investíciám, ktoré presahujú sumu 5 miliónov eur nemá záväzný charakter. Postup pre vypracovanie takýchto stanovísk sa zverejní na stránke ministerstva. Stanovisko sa nevydáva k verejným investíciám, ktoré sú financované a legislatívne ošetrené napríklad týmito právnymi predpismi: zákon č. 414/2012 Z. z., zákon č. 368/2021 Z. z. o mechanizme na podporu obnovy a odolnosti v znení neskorších predpisov, nariadenia (EÚ) č. 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18. 2. 2021), zákon č. 121/2022 Z. z. o príspevkoch z fondov Európskej únie a po zmene a doplnení niektorých zákonov a zákon č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, alebo ide o investície na obstaranie stavieb pre obranu štátu a investícií na obstaranie zákaziek v oblasti obrany a bezpečnosti. Rada vydá nezáväzné stanovisko k tým verejným investíciám, ktoré neboli predmetom posudzovania vplyvov na ŽP podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na ŽP. Odborný podklad a prípravu stanoviska k verejným investíciám, ktoré presahujú sumu 5 miliónov eur zabezpečí ministerstvo prostredníctvom Inštitútu environmentálnej politiky.

Verejnou investíciou sa rozumie investícia v zmysle zákona 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov financovaná orgánom verejnej správy, ktorou je investícia na obstaranie hmotného majetku a nehmotného majetku, aj ak je vylúčený z odpisovania, vrátane nájmu veci s právom kúpy prenajatej veci, opcia na kúpu alebo dodanie, operatívny lízing, nadobudnutie alebo zvýšenie majetkovej účasti orgánu verejnej správy v právnickej osobe. Investíciou sa rozumie aj predmet rámcovej dohody, podľa ktorej najmenej polovica výdavkov dohodnutých v rámcovej dohode sa má použiť na obstaranie majetku orgánu verejnej správy.

Podľa posledného odseku bude pri rade fungovať výbor mladých zástupcov, ktorý bude zložený zo zástupcov mimovládnych organizácií, pôsobiacich v oblasti riešenia politiky zmeny klímy s ktorým rada pravidelne konzultuje svoju činnosť. Samotné podrobnosti o jej fungovaní, štruktúre budú špecifikované radou v štatúte, ktorý vydá rada. Rada zároveň prostredníctvom tohto výboru bude vyvíjať všestrannú iniciatívu smerujúcu k riešeniu zmeny klímy, najmä dosahovania klimatických cieľov definovaných v zákone.

Posledný odsek hovorí o povinnosti rady, zverejniť všetky stanoviská, správy a upozornenia rady pre širokú verejnosť na webovom sídle rady.

K § 16 Pôsobnosť ministerstva

Návrh zákona definuje ministerstvo ako ústredný orgán štátnej správy vo veciach politik a opatrení na riešenie zmeny klímy a zabezpečuje a koordinuje plnenie záväzkov v oblasti riešenia zmeny klímy. Touto definíciou sa vymedzilo osobitné postavenie ministerstva v oblasti riešenia zmeny klímy voči najmä ústredným orgánom štátnej správy – ministerstvám. Nižšie uvedené ustanovenia odôvodňujú toto právne postavenie ministerstva v oblasti riešenia zmeny klímy. Hlavnými, no nie jedinými dôvodmi sú:

- je kontaktným miestom vo vzťahu k príslušným orgánom dohovoru, protokolu, dodatku, Parížskej dohody a vo vzťahu k Európskej komisii a iným európskym a medzinárodným organizáciám v súvislosti s politikou riešenia zmeny klímy,
- zabezpečuje plnenie informačných povinností Slovenskej republiky súvisiacich s plnením záväzkov v oblasti riešenia zmeny klímy vo vzťahu k príslušným orgánom dohovoru, protokolu, dodatku, Parížskej dohody a vo vzťahu k Európskej komisii,
- zabezpečuje, spolu s dotknutými ministerstvami podľa § 17 ods. 1 vypracovanie, aktualizáciu, kontrolu stavu plnenia Nízkouhlíkovej stratégie na účely plnenia záväzkov v oblasti riešenia zmeny klímy.

V súvislosti s návrhom zákona prostredníctvom rady ministerstvo koordinuje ústredné orgány štátnej správy a ostatné ústredné orgány štátnej správy pri plnení klimatických cieľov za oblasti, ktoré spadajú do oblasti ich pôsobnosti podľa zákona č. 575/2001 Z. z. a pri plnení ich sektorových klimatických cieľov podľa § 5.

Ministerstvo v rámci svojich kompetencií je oprávnené požadovať vypracovanie sektorových klimatických plánov, ktoré sú bližšie definované v § 5 návrhu zákona, ktorými sa zabezpečia sektorové klimatické ciele a žiadať ústredné orgány štátnej správy o návrhy opatrení, ktorými sa zabezpečí plnenie záväzkov v oblasti riešenia zmeny klímy za sektory, ktoré spadajú do oblasti pôsobnosti týchto orgánov a za ich sektorové klimatické ciele podľa § 5, to neplatí jedine v prípade, ak takýto orgán prijal sektorový klimatický plán.

Ďalej ministerstvo v spolupráci s ministerstvami podľa § 17 vykonáva kontrolu plnenia sektorových klimatických plánov, klimatických plánov a plánov dodatočných opatrení a v spolupráci s ministerstvami podľa § 17 ods. 1 vykonáva kontrolu plnenia plánu dodatočných opatrení. Ministerstvo pripravuje analytický podklad v spolupráci so Slovenským hydrometeorologickým ústavom pre stanovisko rady.

Ministerstvo v posledných odsekoch poveruje SHMÚ na prevádzku národného inventarizačného systému a zároveň dohliada nad fungovaním tohto národného inventarizačného systému.

K § 17 Pôsobnosť ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy

V prvom odseku sa definuje pôsobnosť ministerstiev štátnej správy a vymedzuje sa ich zodpovednosť. Ministerstvá sú zodpovedné za plnenie politik a opatrení podľa § 3 až 5 a to v oblasti, ktoré patria do ich pôsobnosti a kompetencií podľa zákona č. 575/2001 Z. z.

V druhom odseku sa uvádza, že ministerstvá, ktoré nie sú uvedené v odseku 1 a ostatné ústredné orgány štátnej správy sú povinné zabezpečiť najmä plnenie politik a opatrení na znižovanie emisií skleníkových plynov za oblasť svojej kompetencie podľa zákona č. 575/2001 Z. z. a súčinnosť pri plnení klimatických cieľov podľa tohto zákona s ostatnými orgánmi štátnej správy a inými subjektmi.

K § 18 Územná samospráva

Plnením záväzkov v oblasti riešenia zmeny klímy je viazaná Slovenská republika, avšak ich samotná realizácia a implementácia opatrení na riešenie zmeny klímy sa odohráva hlavne na lokálnej úrovni (samosprávne kraje, obce/mestá obce, resp. mikroregióny). Návrh zákona navrhuje aby sa pôsobnosť vzťahovala na obce, ktorou na účely zákona rozumieme obec so

štatútom mesta a obec s počtom obyvateľov nad 3 000 obyvateľov pričom obciam umožňuje vytvárať pre splnenie tejto povinnosti mikroregióny. Mikroregiónom rozumieme podľa § 5, písmena d) zákona č. 200/2022 Z. z. o územnom plánovaní časť územia regiónu alebo viacerých regiónov pri spoločných hraniciach, pre ktoré sú charakteristické potreby územného rozvoja viacerých obcí alebo iného špecifického územia najmä z hľadiska životného prostredia, ochrany a tvorby krajiny, ochrany historického a kultúrneho dedičstva, rozvoja hospodárstva a cestovného ruchu za súčasného splnenia podmienok pre udržateľný územný rozvoj a tvorbu krajiny mikroregiónu. V prípade hlavného mesta SR Bratislava a mesta Košice sa dokumenty vytvárajú v spolupráci medzi magistrátom s príslušnými mestskými časťami podľa osobitných predpisov, ktorým je zákon o 377/1990 o hl. meste SR Bratislava a Zákon č. 401/1990 o meste Košice.

Návrh zákona ustanovuje nasledujúce povinnosti pre:

Samosprávny kraj:

- zabezpečiť prijatie stratégií pre nízkouhlíkový rozvoj pre územie samosprávneho kraja a akčné plány pre implementáciu stratégie pre nízkouhlíkový rozvoj územia samosprávneho kraja.
- zabezpečiť vypracovanie a prijatie stratégie adaptácie na zmenu klímy samosprávneho kraja.

Obce/mestá:

Nasledujúce povinnosti sa vzťahujú v súlade s vyššie uvedeným len na obec so štatútom mesta a obec s počtom obyvateľov nad 3 000 obyvateľov pričom obciam umožňuje vytvárať pre splnenie tejto povinnosti mikroregióny. Ide o tieto povinnosti:

- vypracovanie a prijatie stratégie pre nízkouhlíkový rozvoj obce a akčný plán pre implementáciu stratégie pre nízkouhlíkový rozvoj obce, ktoré musia vychádzať zo stratégií podľa odseku 1 písm. a).
- vypracovanie a prijatie stratégie adaptácie na zmenu klímy obce

V treťom až piatom odseku sa ustanovuje, že ak sa dohodnú dve alebo viaceré obce (mikroregión), môžu mať spoločné stratégie (stratégia pre nízkouhlíkový rozvoj pre dotknuté územie mikroregiónu, stratégiu adaptácie na zmenu klímy pre dotknuté územie mikroregiónu) a akčný plán pre implementáciu stratégie pre nízkouhlíkový rozvoj dotknutého územia mikroregiónu). Zároveň návrh zákona umožňuje prijať integrovanú stratégiu a akčný plán, ktorý bude zahŕňať mitigačné opatrenia a adaptačné opatrenia v oblasti riešenia zmeny klímy na danom území viacerých obcí (mikroregiónu) a akčný plán pre implementáciu stratégie pre nízkouhlíkový rozvoj. Podobne ako pri predchádzajúcom ustanovení, ak sa dohodnú dve alebo viaceré obce, môžu prijať spoločnú integrovanú stratégiu a akčný plán, ktorý bude zahŕňať mitigačné opatrenia a adaptačné opatrenia v oblasti riešenia zmeny klímy na území daných obcí, resp. miest (mikroregiónu).

Ministerstvo v spolupráci s ostatnými ministerstvami podľa § 17 ods. 1 vydá metodické usmernenie, ktoré bude mať za cieľ zjednotiť prípravu strategických dokumentov v pôsobnosti územnej samosprávy podľa § 18 a to pre:

- stratégiu adaptácie na zmenu klímy pre územie samosprávneho kraja .
- stratégiu adaptácie na zmenu klímy obce
- spoločné stratégie a akčný plán viacerých obcí (mikroregiónu)
- integrovanú stratégiu a akčný plán, ktorý bude zahŕňať mitigačné opatrenia a adaptačné opatrenia v oblasti riešenia zmeny klímy

Ministerstvo v spolupráci s Ministerstvom hospodárstva Slovenskej republiky vydá metodické usmernenie pre strategické dokumenty, ktorými sú:

- stratégie pre nízkouhlíkový rozvoj pre územie samosprávneho kraja a akčné plány pre implementáciu stratégie pre nízkouhlíkový rozvoj územia samosprávneho kraja
- stratégiu pre nízkouhlíkový rozvoj obce a akčný plán pre implementáciu stratégie pre nízkouhlíkový rozvoj obce, ktoré musia vychádzať zo stratégie pre nízkouhlíkový rozvoj pre územie samosprávneho kraja a akčné plány pre implementáciu stratégie pre nízkouhlíkový rozvoj územia samosprávneho kraja

Súčinnosťou Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky a ministerstva bude zabezpečené plnenie cieľov návrhu zákona.

Nasledujúce odseky určujú povinnosť samosprávnym krajom, mestám a obciam, integrovať adaptačné a mitigačné opatrenia (zásady a regulatívy) do svojej príslušnej územnoplánovacej dokumentácie. V súčasnosti je táto povinnosť zapracovaná aj v zákone č. 200/2022 Z. z. o územnom plánovaní v znení neskorších predpisov, avšak z dôvodu nadobudnutia účinnosti od 1. apríla 2024, navrhujeme túto povinnosť v návrhu zákona, ktorému navrhujeme skoršiu účinnosť napriek tomu, že táto povinnosť vychádza zo zákona č. 200/2022 Z. z.

Posledný odsek stanovuje spoločnú povinnosť pre samosprávne kraje, obce zabezpečiť spoluprácu pri plnení politík a opatrení na znižovanie emisií skleníkových plynov, ktoré vyplývajú zo sektorových klimatických cieľov ustanovených v § 5 a zabezpečiť súčinnosť pri plnení klimatických cieľov podľa § 3 a 4, súčasne požaduje súlad všetkých dokumentov vytvorených podľa tohto zákona tak, aby tieto navzájom súviseli. Zároveň pripravené strategické dokumenty orgánmi územnej samosprávy, ktoré sú definované v jednotlivých ustanoveniach musia byť v súlade so strategickými dokumentami ktoré sú prijaté na národnej úrovni (vládou, vecne príslušným ministerstvom) sú vymenované v § 7 a konkrétne špecifikované v jednotlivých ustanoveniach návrhu zákona.

V rámci balíka Fit for 55 bol predstavený návrh revízie smernice o energetickej efektívnosti, v rámci ktorého sa zdôrazňuje potreba zriaďovania orgánov na regionálnej alebo miestnej úrovni. Takýmto orgánom podľa návrhu smernice o energetickej efektívnosti sú tzv. agentúry udržateľnej energetiky by mali byť zodpovedné za vypracovanie miestnych alebo regionálnych plánov dekarbonizácie, čo môže zahŕňať aj iné opatrenia na dekarbonizáciu, ako napr. výmenu kotlov na fosílna palivá, a majú podporovať orgány verejnej moci pri vykonávaní politík súvisiacich s energetikou. Agentúry udržateľnej energetiky alebo iné subjekty podporujúce regionálne a miestne orgány môžu mať jasné kompetencie, ciele a zdroje v oblasti udržateľnej energie. Agentúry udržateľnej energetiky by sa mohli podnecovať, aby zvažovali iniciatívy

prijímané v rámci Dohovoru primátorov a starostov, ktorý združuje miestne samosprávy s dobrovoľným záväzkom realizovať ciele Únie v oblasti klímy a energetiky, ako aj iné existujúce iniciatívy na tento účel. Plány dekarbonizácie by mali byť prepojené s plánmi územného rozvoja a malo by sa v nich zohľadňovať komplexné posúdenie, ktoré majú vykonať členské štáty.

Vládou schválený Integrovaný národný energetický a klimatický plán Slovenskej republiky na roky 2021 – 2030 obsahuje aj dve nové vzájomne komplementárne opatrenia, ktoré môžu priniesť obrat od súčasnej živelnosti k systematickému rozvoju bezuhlíkovej regionálnej energetiky. Prvým opatrením – vytvorením krajských energetických centier – sa posilnia existujúce odborné kapacity Slovenskej inovačnej energetickej agentúry. Druhé opatrenie – regionálne centrá udržateľnej energetiky predstavujú nové odborné kapacity samospráv v subregiónoch, resp. územiach mestského rozvoja.

Pri implementácii tohto opatrenia regionálne centrá udržateľnej energetiky na účely tohto zákona nové odborné kapacity pre regionálne plánovanie a koordináciu dekarbonizácie a rozvoja udržateľnej energetiky metodicky riadené Slovenskou inovačnou a energetickou agentúrou, ktoré prispievajú k plneniu záväzkov Slovenskej republiky v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov aj cieľov stratégie štátnej environmentálnej politiky.

Na základe regionálnych dekarbonizačných stratégií vypracovaných regionálnymi centrami udržateľnej energetiky by sa v budúcnosti mohli pripravovať strategické dokumenty samosprávnymi krajinami a obcami zároveň takéto centrá prostredníctvom svojich odborných kapacít mohli by spolupracovať na príprave strategickým dokumentov, najmä pri vypracovávaní emisnej inventúry, stratégie pre nízkouhlíkový rozvoj obce a pri vypracovaní akčného plánu pre implementáciu stratégie pre nízkouhlíkový rozvoj obce.

Regionálne dekarbonizačné stratégie, ktoré sú vypracované regionálnymi centrami udržateľnej energetiky sú základným strategickým dokumentom samosprávneho kraja, s ktorým majú byť v súlade dokumenty vpracované obcami alebo mikroregiónmi. Zároveň takéto centrá prostredníctvom svojich odborných kapacít mohli by spolupracovať na príprave strategickým dokumentov, najmä pri vypracovávaní emisnej inventúry, stratégie pre nízkouhlíkový rozvoj obce a pri vypracovaní akčného plánu pre implementáciu stratégie pre nízkouhlíkový rozvoj obce.

K § 19 Správne delikty

Správne delikty sú sankciou pre právnickú osobu a fyzickú osobu - podnikateľa, orgán štátnej správy, samosprávny kraj, obec pri nedodržaní povinností stanovených týmto zákonom. Podľa návrhu zákona, vychádzajúc zo zákona č. 525/2003 Z. z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov Slovenská inšpekcia životného prostredia bude mať právomoc a môže ukladať pokuty v prípade nesplnenia povinností, ktoré sú uložené týmto návrhom zákona (§ 6 ods. 3).

Orgán územnej samosprávy bude mať právomoc a môže ukladať pokuty právnickej osoby alebo fyzickej osobe - podnikateľa v prípade nesplnenia povinností, ktoré sú uložené týmto návrhom zákona (§ 6 ods. 3).

Za správny delikt sa považuje aj neposkytnutie informácie alebo údajov v určenej lehote povinnou osobou, ktoré súvisia s prípravou strategického dokumentu, dokumentov podľa § 18 informácie alebo údaje za účelom plnenia informačnej povinnosti podľa § 6 ods. 4, alebo povinná osoba poskytne informácie alebo údaje, ktoré sú nepravdivé alebo neúplné. Povinnou osobou v tejto súvislosti rozumieme fyzickú osobu alebo právnickú osobu, ktorá podniká alebo pôsobí na príslušnom území obce mesta alebo samosprávneho kraja.

Za správny delikt sa považuje aj neposkytnutie informácie alebo údajov v určenej lehote ministerstvom a ostatným ústredným orgánom štátnej správy podľa § 17 ods. 1 a 2, ak neposkytne v určenej lehote informácie alebo údaje za účelom plnenia informačnej povinnosti alebo poskytne informácie či údaje, ktoré sú nepravdivé alebo neúplné.

Na konanie o uložení pokuty a jej výšky sa prihliada najmä na závažnosť porušenia tohto zákona, opakované porušenie povinnosti, spôsob, čas trvania a následky protiprávneho konania. Výška pokuty zohľadňuje aj subjekt komu sa ukladá pokuta, či ide o povinné osoby, orgán štátnej správy, orgán územnej samosprávy.

Ak fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá podniká poskytne relevantnú a odôvodnenú informáciu, že daným údajom nedisponuje, a vie toto tvrdenie doložiť, tak mu inšpekcia ani orgán verejnej správy nemôže uložiť pokutu.

Na ustanovenia o ukladaní pokút sa vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní. Upravuje sa vzťah navrhovaného právneho predpisu vzhľadom na povahu navrhovaných procesných postupov.

Výnos z pokút uložených inšpekciou podľa odseku 1 až 3 je príjmom Environmentálneho fondu. Pokuty uložené orgánom územnej samosprávy podľa odseku 4 sú príjmom rozpočtu územnej samosprávy podľa osobitného predpisu. Pokuta je splatná do 30 dní odo dňa, keď rozhodnutie o jej uložení nadobudlo právoplatnosť. Pokutu možno uložiť do jedného roka odo dňa zistenia porušenia povinnosti, najneskôr však do troch rokov odo dňa kedy došlo k porušeniu povinnosti.

K § 20 Súdny prieskum

V tomto odseku sa ustanovujú nástroje, prostredníctvom ktorých sa má zabezpečiť plnenie klimatických cieľov uvedených v návrhu zákona. Súdny prieskum, resp. klimatickou žalobou sa zabezpečí ochrana verejného záujmu, ktorou je ochrana klímy. Prostredníctvom legislatívnych nástrojov, ktorými je súdny prieskum a klimatickou žalobou sa môže verejnosť domáhať dodržiavania zákonných povinností zo strany orgánov verejnej správy definovaných v návrhu zákona. V prvom odseku sa vymedzujú oblasti, ktoré je možné preskúmať správnym súdom podľa zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov. Ide o tieto oblasti: sektorové klimatické plány podľa §11 ods. 3, klimatické plány podľa § 11 ods. 7, akčný plán pre implementáciu Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy podľa § 10 ods. 3 a plány dodatočných opatrení k sektorovým klimatickým plánom podľa §11 ods. 8.

K § 21 Prechodné ustanovenia

Prvý odsek hovorí o povinnosti ministerstva zverejniť bližšiu špecifikáciu vyčíslenia sektorových cieľov v termíne do 31. decembra 2023. Pokiaľ ide o bližšiu špecifikáciu vyčíslenia sektorových cieľov jednalo by sa o dokument obsahujúci východiskový stav tj vstupné parametre, politiky, opatrenia a scenáre, metodika a použitý model a projekcia emisií skleníkových plynov v príslušnom sektore vzor napr. <https://www.minzp.sk/klima/zakon-zmene-klimy/>).

V odseku 2 až 3 sú uvedené prechodné obdobia pre sektorové klimatické ciele podľa § 11 pre ministerstvá podľa § 5 odsek 1 až 6 . V prípade sektorového klimatického plánu pre fugitívne emisie a pre energetický priemysel, ktorý nie je zahrnutý v systéme obchodovania s emisnými kvótami podľa zákona 414/2012 Z. z. zabezpečuje ministerstvo hospodárstva v stanovenom prechodnom období.

V odseku 4 sú uvedené prechodné obdobia pre potrebu vypracovania, zverejnenia vydania Správy o napĺňaní klimatických cieľov Slovenskou republikou radou, pričom analytický podklad tejto správy je zabezpečovaný ministerstvom. Prvú svoju správu rada zverejní do 30. apríla 2024 a následne každý kalendárny rok.

V odsekoch 5 až 10 sú stanovené prechodné obdobia pre potrebu vypracovania a prijatia strategických dokumentov podľa § 18 orgánmi územnej samosprávy, ktorými sú samosprávny kraj (odsek 5 až 7) obec so štatútom mesta a obec s počtom obyvateľov nad 3 000 obyvateľov (odsek 8 až 10) . Pri stanovení prechodných ustanovení bol zohľadnený časový aspekt a náročnosť prípravy strategických dokumentov, ktoré budú musieť byť pripravené a prijímané orgánmi územnej samosprávy.

Ministerstvo v spolupráci s ostatnými ministerstvami podľa § 17 ods. 1 vydá metodické usmernenie podľa § 18 ods. 6 do 30. júna 2026.

Ministerstvo v spolupráci s ministerstvom hospodárstva Slovenskej republiky podľa § 18 ods. 7 vydá metodické usmernenie do 30. júna 2026.

Podľa 14 odseku sú subjekty oprávnené menovať a odvolávať príslušného člena rady ustanovia prvých členov rady najneskôr do dvoch mesiacov od účinnosti tohto zákona.

A podľa odseku 15 ministerstvo plní úlohy spojené s odborným, organizačným, administratívnym, personálnym a technickým zabezpečením činnosti rady namiesto kancelárie do 31. decembra 2024 .

Podľa posledného odseku sa bezúhonnosť člena rady preukazuje čestným vyhlásením v termíne do 31. decembra 2024.

K Čl. II

Navrhuje sa zmena a doplnenie zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov v oblasti riešenia zmeny klímy v súvislosti s novou právnou úpravou.

Dôvodom navrhovanej novelizácie je skutočnosť, že platný správny súdny poriadok nepoznal konanie vo veciach dosahovania klimatických cieľov. Preto sa navrhujú vykonať úpravy v zákone č. 162/2015 Z. z. a to:

K bodu 1

V rámci tohto ustanovenia sa rozširuje právomoc správneho súdництва o konanie vo veciach dosahovania klimatických cieľov, ustanovených týmto zákonom.

K bodu 2

V rámci ustanovenia je doplnená časť ustanovenia Správny súd zároveň podľa nepreskúmava tie kategórie rozhodnutí, opatrení a iných zásahov, ktoré nemajú vplyv na ich zákonnosť, t.j. účelnosť, hospodárnosť a vhodnosť o nové ustanovenia týkajúce sa konania vo veciach dosahovania klimatických cieľov.

K bodu 3

Týmto ustanovením sa rozširuje oprávnenia zainteresovanej verejnosti. Pod týmto pojmom, ktorý používa Aarhuský dohovor, resp. jeho slovenský preklad Dohovor o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia. Zainteresovaná verejnosť v zmysle ustanovenia je oprávnená podať správnu žalobu vo veciach dosahovania klimatických cieľov.

K bodu 4

V rámci navrhovaných zmien navrhuje sa doplnenie novej ôsmej hlavy, ktorá presne zafinuje „Konanie vo veciach dosahovania klimatických cieľov“. Ide o nové ustanovenia § 437a až § 437i

V zmysle týchto ustanovení konanie vo veciach dosahovania klimatických cieľov predstavuje osobitný druh žaloby v správnom súdnictve. Predmetom žaloby je nástroj na napĺňanie klimatických cieľov, prijatý podľa osobitného predpisu (ďalej len „klimatický nástroj“)

K § 437a

Prostredníctvom podanej žaloby vo veci dosahovania klimatických cieľov sa žalobca, ktorým je zainteresovaná verejnosť môže domáhať aj odstránenia nečinnosti orgánu verejnej správy pri dosahovaní klimatických cieľov, ktoré sú ustanovené týmto zákonom. Druhým dôvodom podania žaloby môže byť domáhať súdneho rozhodnutia, že nástroj na napĺňanie klimatických cieľov, prijatý podľa osobitného predpisu nie je v súlade s dosahovaním klimatických cieľov stanovených v osobitnom predpise

Žalovaným subjektom v konaní vystupuje orgán verejnej správy, ktorý podľa ktorý podľa žalobcu prijal klimatický nástroj na napĺňanie klimatických cieľov, ktorý nie je v súlade s dosahovaním klimatických cieľov. Žalovaný subjektov vystupuje aj orgán verejnej správy ktorý bol povinný klimatický nástroj prijať a neurobil tak.

K § 437b

Účastníci konania sú žalobca a žalovaný, pričom nie sú dotknuté ustanovenia § 46 zákona 162/2015 Z. z. Žalobca a žalovaný sú definovaní v nasledujúcich ustanoveniach.

K § 437c

Podľa tohto ustanovenia žalobcom je zainteresovaná verejnosť. Pod týmto pojmom, ktorý používa Aarhuský dohovor, resp. jeho slovenský preklad Dohovor o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia. Zainteresovaná verejnosť v zmysle ustanovenia je oprávnená podať správnu žalobu vo veciach dosahovania klimatických cieľov.

K § 437d

Žalovaným subjektom v konaní vystupuje orgán verejnej správy, ktorý podľa ktorý podľa žalobcu prijal klimatický nástroj na napĺňanie klimatických cieľov, ktorý nie je v súlade s dosahovaním klimatických cieľov. Žalovaný subjektov vystupuje aj orgán verejnej správy ktorý bol povinný klimatický nástroj prijať a neurobil tak.

K § 437e

Tieto ustanovenia obsahovať všeobecné náležitosti podania podľa § 57 zákona 162/2015 Z. z. a osobitné náležitosti ktoré sú nasledovné označenie druhu žaloby, označenie žalovaného, označenie napadnutého klimatického nástroja alebo označenie klimatického nástroja, ktorý by podľa žalobcu mal žalovaný prijať, žalobné body, označenie dôkazov, ak sa ich žalobca dovoľáva, žalobný návrh.

K § 437f

Podľa tohto ustanovenia sa stanovuje povinnosť žalovanému na základe požiadavky správneho súdu vyjadriť sa k žalobe. Lehotu na vyjadrenie určí správny súd tak, aby bola primeraná predmetu konania, ktorú možno na odôvodnenú žiadosť aj predĺžiť.

Druhý odsek tohto ustanovenia umožňuje správne súdu, pokiaľ to uzná za vhodné vyžiadať si k podanej žalobe na orgán verejnej správy aj vyjadrenie Rady pre zmenu klímy k podanej žalobe.

K § 437g

Podľa prvého odseku ak žalovaný orgán verejnej správy po podaní žaloby vo veci konania dosahovania klimatických cieľov zrušil napadnutý klimatický nástroj vo svojej kompetencii, správny súd konanie po vyjadrení žalobcu uznesením zastaví.

Podľa druhého odseku ak žalovaný orgán verejnej správy po podaní žaloby svoju nečinnosť a prijal klimatický nástroj, správny súd konanie po vyjadrení žalobcu uznesením zastaví.

K § 437h

V tomto ustanovení sa uvádzajú dôvody, kedy správny súd nedôvodnú žalobu zamietne. Žaloba je nedôvodná najmä vtedy, ak správny súd v rámci preskúmania nezistí nesúlad s dosahovaním klimatických cieľov, uznesením žalobu zamietne. Druhým dôvodom je, že správny súd nezistí nečinnosť žalovaného, uznesením žalobu zamietne.

K § 437i

Ak správny súd po preskúmaní zistí dôvodnosť žaloby podľa § 437a ods. 1, uznesením vysloví nesúladiť klimatického nástroja s dosahovaním klimatických cieľov. Vo výroku uznesenia pritom správny súd uvedie označenie žalovaného, označenie a deň prijatia klimatického nástroja, ustanovenie zákona alebo klimatického cieľa, s ktorým nie je klimatický nástroj v súlade.

Podľa druhého odseku ak správny súd rozhodne podľa odseku 1, dňom nadobudnutia právoplatnosti jeho rozhodnutia stráca klimatický nástroj účinnosť.

V treťom odseku sa stavuje ak správny súd po preskúmaní zistí dôvodnosť žaloby podľa § 437a ods. 2 z dôvodu neprijatia klimatického nástroja, uznesením uloží žalovanému, aby v určenej lehote prijal klimatický nástroj. Vydaním tohto uznesenia sa súdne konanie nekončí a žalovaný je povinný správny súdu v určenej lehote doručiť prijatý klimatický nástroj.

Štvrtý odsek ustanovuje čo má obsahovať výrok správneho súdu. Okrem všeobecných náležitostí v zmysle zákona 162/2015 Z. z. musí obsahovať uloženú povinnosť správnym súdom a primeranú lehotu na jej splnenie, ktorá má byť dlhšia ako šesť mesiacov. Na návrh žalovaného môže správny súd lehotu určenú na splnenie zákazu prípadne na obnovenie stavu pred zásahom predĺžiť, pričom rovnako nie je viazaný dĺžkou lehoty uvedenou v návrhu.

K čl. III Účinnosť

Ustanovuje sa dátum nadobudnutia účinnosti zákona. Po zohľadnení dĺžky legislatívneho procesu, a určenie dostatočnej legisvakačnej lehoty sa navrhuje ustanoviť nadobudnutie účinnosti na 1. september 2023.

K prílohe

V prílohe sa uvádza vzorec na prerozdelenie kúpnej ceny za ročne pridelené emisné kvóty. Prerozdelenie kúpnej ceny za ročne pridelené emisné kvóty vychádza z posledných overených emisií za dané sektory podľa inventúrnej správy zverejnenej na webovom sídle SHMÚ.